

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve. 8 frt —
Félévre 4 „ —
Negyedévre 2 „ —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

Törvényhozásunk figyelmébe. Dr. Neumann Ármin, országgyűlési képviselő. — A rosznak a jó hatása. Irta dr. Graner Ernő. — A poroszországi Tisza-Eszlár. — Közpörszökök nyilatkozatai a receptióról. — A vidék és a receptió. — Kaponyítás előtt. Dr. Klein Mórtól. — Mire használjuk a vasárnapi munkaszünetet? Dr. Náda i Gyulától. — Magyar zsidó családok. Irta: Dr. Lá z á r Béla. — Felfedezett szív. A u e r b a c h Bernát beszélye. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hírdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. február 21.) 5652 Sevat hó (30 napos) 23-ika. Hétfő 24-ike. Kedd 25-ike. Szerda 26-ika. Csütörtök 27-ike. Péntek 28-ika. Szombat 29-ik e Muszaf előtt bejelentik az újholdat (mevorchin hac hódes). Sabosz sekolim. Hetiszidra: Mispotim. — Haftorah: Királyok 2-dik könyve 3. fejezet.

Törvényhozásunk figyelmébe.

Az országgyűlés kapui ismét megnyitak és a nemzet feszült figyelemmel tekint a parlament működése elé. Azon nagy pártra, mely a szabadelvűség zászlója alatt küzdve, ismét az ország bizalmának letéleményesévé lett, nagy és fontos feladat hárult. Egyfelül megvédeni közintézményeink legdrágább kincsét, a parlamentarizmust; másfelől azon reformoknak egyengetni az útját, melyek nélkül kulturállam nem létezhetik. Reméljük és hiszszük, hogy a kormány és párta a kitűzött feladatok magaslatán fognak állani, hogy a nemzet jobbainak lelkesedése által támogatva, az ellenük tornyosuló viharokat le fogják küzdeni. Az ország nagy hatalmat tett le kezeikbe, használják azt fel bölcs mérsékléssel, de ha szükséges, erélylyel is; ha ezt teszik, ha a nagy czélok, melyeknek valóítására megbizást kaptak, egy perczig sem tévesztik el szem elől, akkor a győzelem sem fog elmaradni. Kezeikbe lett — a biblia szavai szerint — élet és halál letéve és nem kétés, hogy az élelet fogják választani.

A magyar zsidóság pedig teljes megnyugvással néz a készülő harezok elé, mert örömmel tapasztalta, hogy a vallásszabadság, illetve a felekezeti egyenjogusítás érdekében megindított mozgalom, az egész nemzet köztudatában mély gyökeret vert. Nem egy felekezetenek, nem a vallásnak, hanem a közszabadságnak kérdése ez, melynek megoldását el nem utasíthatja azon nemzedék, mely az 1848-iki traditiókban nevelkedett fel. A magyar zsidóság csak a mozgalmat indította meg, csak az eszmének adott konkrét alakot, de azon lelkesedés imponáns nyilvánulása, melylyel az fogadtatott, mutatta, hogy a nemzet szívében termékeny talajra talált. Ezen mozgalom jelentőségét csak politikai rövidlátás kicsinyelheti; a haza közel 800.000 hü fiának jogos követelését ignorálni nem lehet. A mozgalom lavinaszerűen nőttön nőtt, azt többé utjában megállítani nem lehet; erőhatalommal fogja elsöpörni azokat, kik az idők intelmével nem törődve, annak könnyelműen ellenszegülni akarnának.

Dr. Neumann Ármin
országgyűlési képviselő.

A rosznak a jó hatása.

I.

Az antisemitismus némileg megczáfolta a német költő szavát, mely szerint, »a rosz tett mindenkor csak roszat szül,« — mert ha végig nézünk azon országokon, melyeket az antisemitismus, korunk ezen legrútabb influenzája, meglepett, úgy azt tapasztaljuk, hogy mennél roszabb fát tettek valahol a zsidóság lüzére, annál gyorsabban tisztult ott meg a társadalom szurtos és nyomasztó levegője, és mintha csak Nemezis tartaná kezében a kormányzó gyeplőt, mindazok, kik céljaik elérésére az antisemitismus nemtelen fegyveréhez nyultak, elébb-utóbb rút kudarcot vallottak!

Igy a titáni Bismarck, midőn az antisemitismus segítségével sarokba szorította a szabadelvűséget, és azután könnyű szerrel leigázta a parlamentarismust, hogy magát a németek koronátlan urává tegye, csufosan elbukott, mihelyt az öntudatos fejedelem maga vette a kormánygyeplőt kezébe!

III. Sándor, az oroszok mindenható czárja, ki a jövőnek harczerét a szerinte megbízhatlan zsidó lakosságtól mentesíteni akarta, s ez okból a nyomorultak ezreit az éhségnek és hontalanságnak dobta oda martalékul, önmaga is hontalanná lett nagy honában, mert az éhséggyölörte igazhivők milliói elrabolták tőle az otthon nyugalmát, s álmatlan éjszakáin mindenre inkább gondolhat, mint a jövő harczerére!

Boulanger, e veszedelmes játékos, midőn utolsó kártyaként az antisemitismust vette kezébe, csakhamar elvesztette a játszmát s kártyaadósságait a pisztolylyal fizette meg!

Hát a löbbi kisebbrendű istenek! A Stöckerék, Henricik, Brimarusok, Drummondok, Schönererek, Luegerek, Verhovayak és mások, kik egykor annyira félelmetes, hangadó férfiak voltak, ma részben valamely lenyitő törvényszék tárgyalási termén át, diestelenül letűntek a láthatárról; részben pedig, a fogatlan komondorok szerepére jutottak, kiknek ugatása inkább csak szánalmat kell.

A rosz teltnek jó hatásai mutatkoznak Németországon, a hol a reactió tulkapásaival

szemben, ma egy nagy szabadelvű párt veti előre árnyékát, s a hol a minap megtörtént az, hogy egy különben talpig conservatív igazságügyminiszter, — igaz, hogy nem Paüler a neve — egy zsidó mézárosért a parlamentben sikra szállt. Nem jó eredménynek kell-e tekintenünk a Boulangismus galád rágalmaival szemben, midőn a vezér halálán túl is hű csallósnak a zsidóság ellen irányzott interpellációját a francia nemzetgyűlés a rendelkezésére álló legnagyobb büntetéssel illetett, t. i. kinevelte azt? Arról nem is beszélve, hogy az a híres pofon, melyet az egész világon meghallottak — és tegyük hozzá — helyeselték, az antisemitismuson is végig csaltant. Laur volt az, ki a neulyi gyűlésen büszkén kijelentette, hogy benne egy »elv«, az antisemitismus megtestesülését lássák. Avagy nem e a zsidóüldözés üdvös hatását kell látnunk, azon általános megbotránkozás és felháborodásban, mely világszerte az orosz barbárság ellen nyilvánul, s mely a közérzületnek bizonyára nem csekély mértékben tulajdonítható az, hogy az északi colossus, elszigeteltsége tudatában csak csörteti kardját, de kirántani nem bírja.

Azonkép az üdvös visszahatás jelei mutatkoznak a »jó szomszéd«-nál is, t. i. Ausztriában, midőn annak székvárosában, mely egykor a modern bacterologia classicus hazájával, Berlinnel a »baccillus antisemiticus« tiszta tenyésztésében versenyre kell, most egy szerencsétlen elnevezésű, de annál nevesebb férfiakat felmutató anti-antisemita egyesület keletkezett, és a hol az egykor rettegett ifju csehek pártja, minden rémségét elvesztette, mióta közjogi fegyverek helyett az antisemitismus farkosbotjához nyúlt.

De kétségkívül legszebb virágját az antisemitismus hazánkban hajtotta, a receptió kérdésével.

Valamint Mária-Terézia bársonykezü politikája elallatta a magyart, és csak a II. József alatt vaskézzel megkísérlett germanizáció riasztotta azt fel veszedelmes álmából, úgy a magyar zsidóság is, a halvanas évek enyhe levegőjétől ittasulva, az u. n. emancipatio álmát aludta volna, holmi törvénybe iktatott elvi kijelentés »sem fű sem fa« bokra alatt, még továbbbi huszonöt évig, ha az eszlári eset óta

végig nem seper az országon az antisemitizmus fagyos szele!

Ezen szél idézte elő, hogy a formátlan, itt-ott rongyos, de azért még is meleget tartó zsidó köntöst, azok is levették a szegről, kik az enyhe időjárás alatt már már kivetkőztek mindenből, mi ezen ódon, de tiszteletre gerjesztő vallás hiveit, a többi vallások követőitől külsőleg is megkülönböztette, ezen szél hatásának kell tekintenünk azon jelenséget, hogy ma bizonyos nemével a büszkeségnek vallja magát zsidónak az is, ki csak nem rég vágya netovábbját látta abban, ha a gentry firma vagy az arisztokrata ficsur vállveregető barátságában azt hajtogatta róla, hogy nem látszik meg rajta a »zsidó«; végül ezen szélnek köszönhető, hogy a zsidóság színe-java, az eddig u. n. »izraeliták«, félre téve az alszemérmet, ma mint »zsidók« mernek létezni, sőt épen ezek, kik szellemi és vagyoni pozíciójuknál fogva közvetlenül aránylag legkevesebbet szenvedtek az antisemitizmus nyomása alatt, ma elsők állanak ki a küzdőterre, s azon felindulás szent hevével, mely a jogtalan megtámadtatás ellen minden emberben ösztönszerűleg nyilvánul, egész lelkesedéssel tömörülnek a receptió zászlója körül.

Csak aztán arra ügyeljünk, hogy mesterségesen fokozott hőmérsék és okszerűtlen gondozás által az antisemitizmus szép virága megizlelhetlen, koraérett, vagy férges gyümölcsként le ne hulljon!

De erről más alkalomkor!

Dr Graner Ernő.

A porosz Tisza-Eszlár.

(Folytatás lapunk múlt heti számához).

Dr. Schelling igazságügyminiszter: A magam részéről csak hálás lehetek a ház azon tagjai iránt, kik a Buschoff esetet szóba hozták és ez által nekem alkalmat adtak, hogy a ház előtt egy már rég óhajtott nyilatkozatot tehessek. A gyilkosság tényálladékát már előadták. A gyermek, ki áldozatul esett, múlt év június 29-én este átvágott nyakkal találták egy eszterben. A kés utja ügyes és biztos metszésről tesz tanúságot, de a vágás nem oly természetű, amint az az állatok metszésénél zsidó rítus szerint szokásos. (Halljuk, halljuk! balról). A tettes nyomozásával nem késtek. A törvényszéki és államügyész hatóságok ott nyomban közbe léptek. Nem áll, a mit Stöcker képviselő mondott, hogy csak július 4-én ejtetett meg a

helyszíni vizsgálat (Halljuk, halljuk, balról. Rickert képviselő: Mindig úgy tesz ő!) A szemlét mindjárt a tény kitudódása után fogánatosították s a cleve-i államügyész még az nap a tett helyére, Xantenbe utazott. Magánszemélyek is közreműködtek, hogy a tettesnek nyomára jöjjenek. Rickert képviselő joggal említette, hogy a fáradozásból a zsidó lakosság kivette a maga részét. A hitközség előbb a kormányelnök, majd a belügyminiszternél két fenyítőügyi biztosnak kiküldését hozta javaslatba, (Halljuk, halljuk! balról) és — ha jól vagyok értesülve, — a fenyítőügyi biztosok kiküldésére is a zsidó hitközség ajálta fel a költséget s ez lesz az a 700 márka, melyről Stöcker képviselő tesz említést. A legujabban kiküldött fenyítőügyi biztos Buschoff saktert és családja két tagját mindjárt letartóztatta. Olyan gyanús körülmények merültek fel, melyek a Buschoff házba vezettek. A vizsgálóbíró megerősíté a letartóztatást, a vizsgálat megindított és miután a bizonyító eljárás befejezetett, a vizsgálóbíró a vádlott szabadlábra helyezését rendelte el. Jelenben a magam részéről szükségét láttam annak, hogy az akták betekintése által a tényállás tekintetében tájékozódást szerezzek. De ez akták Cleve-ben nem lévén nélkülözhetők, úgy segitettem magamon, hogy a miniszterium egy tanácsosát küldöttem a helyszínére. Rickert képviselő már kiemelte, hogy egyidejűleg népgyűlések tartattak, hol annak szükségességét hangoztatták, hogy a xanteni gyilkosság ügyében szigorubb vizsgálat indíttassék; de ugyancsak ő visszautasította azon föltevést, mintha e gyűlések nyomásának engedtem volna. (Rickert: még csak az kellene!) S valóban én, midőn biztosomat Xantenbe küldöttem, e nyilatkozatokról még nem bírtam tudomással. A szabadlábra helyezés tehát nyugtalanságot keltett a közönség körében, sokféle azon vélemény keletkezett, mintha a vizsgálatot egyáltalán meghiusítani akarnák. Világos, hogy e nézet csak azokban támadhat, kik a törvényeket éppenséggel nem ismerik. Azon pillanattól, hogy a vizsgálat megindítására indítvány létezett, az államügyészesség csupán az indítványozó szerepével bír s az a határozathozatal kizárólag a független bírák feladata. Legutóbb azonban az államügyészesség új terhelő momentumnak jutott a tudomására. Kijelentem határozottan, hogy e terhelő momentumról sem a közkezen forgó nyomtatványok, sem egyetlen népgyűlésen említést nem tettek. (Halljuk, halljuk!) Ezen momentum arra indította az államügyészességet, hogy a már befejezett vizsgálatnak folytatása és Buschoff sakter újólagos letartóztatása iránt tegyen indítványt. Az illetőt tegnapelőtt Kölnben le is tartóztatták és a törvényszék a legközelebbi napokban fogja végleg eldönteni, hogy Buschoff fogvatartását mennyiben tartja szükségesnek. A további kutatások előreláthatólag mihamar befejeződnek. Azután az aktákat átteszik a fenyítő törvényszékhez. A nyilvános jogérzetnek tehát nincs oka nyugtalankodni. Az ítéletet, bármint dőljön is el, bírák fogják kimondani, porosz bírák. Kiknek részrehajlatlansága és elfogulatlansága századok óta velök született. (Élénk tetszés). Stöcker képviselő még egy esetet említett és azon következtetésre jutott, hogy az igazságügyi hatóság sohasem a saját kezdeményezéséből lép ott közbe, hol a közbelépés kívánatos, hanem mindig csak a közvélemény nyomásának engedve teszi meg a szükséges lépéseket. Megjegyzésének az igaz, azt bocsájította eléje, hogy csak megszívlelés végett akar bizonyos dolgokat fölemlíteni. De beszéde

végén már más hurokat pengetett. Furcsa, hogy ez alkalommal a képviselő ur a Bleichröder esetét hozza fel: A Bleichröder elleni denuncziációt 9 évvel ezelőtt adták be. Abban az esetben egy iratnak szó szerinti szövegéről volt szó, mely iratot a panaszos részről nem voltak képesek felmutatni, mert állítólag elveszett. Az irat 1869-ben kelt volna. Bármi csekély volt a kilátás arra, hogy tanuvallomás által az irat tartalma oly megbízhatósággal lesz megállapítható, hogy ennek alapján a hamis eskü miatt vád legyen emelhető, az állami ügyészség a tanuk kihallgatását mégis elrendelte. Az ügyészség azonban ezután közvetlenül elejtette a denuncziáció vádját. És ezen visszautasítást a törvény valamennyi foruma fentartotta. Így állott a dolog, miglen újabb azon Stöcker képviselő által említett broszür az esetet szerfölött szenvedélyes megbeszélés tárgyává nem tette. Ami Stöcker képviselő azon kárhoztató véleményét illeti, melylyel az e fajta irodalmat illette, abban vele egyetérttek Nézetem szerint sajnálatos jele az korunknak, hogy a rosszakaratu férczelmények, melyeknek egyedüli czélja, hogy a kíváncsiság és káröröm ingerét keltsék fel, a közönség bizonyos részénél a legjobb keletnek örvendenek; míg a jó könyvek kereslete a tapasztalat szerint mindinkább csökken. (Helyeslés). Midőn azonban Stöcker képviselő azzal áll elő, hogy fel kellett volna e röpirat ellen lépni, ugy én valójában azt hiszem, hogy Stöcker ur nem oly járattan a mai büntető törvényekben, hogy ne tudná, miszerint sértések miatt csak indítványra lehet közbelépni. Én tehát azt hiszem, hogy az ő egész dedakciója kevésbé ezelozte azt, hogy Ahlwardt ur el nem íteltetését panaszolja fel, mint inkább azt, hogy a Bleichröder esetet újra szóba hozza. (Nagyon igaz! balról.) Egyébiránt én a magam részéről módot nyújtottam az ügyészségnek, hogy ismételtelen kifejezésre juttassa, vajjon indokoltnak véli-e Bleichröder ur ellen az új vizsgálat megindítását. Mindkét hatóság, az első államügyész és a fő államügyész, ennek folytán arról értesítettek, miután több, mint 15 éve mult, hogy az állítólag 1869-ben kiállított irat elveszett, nincs semmi kilátás arra, miszerint annak tartalma tanukihallgatás útján most volna rekonstruálható, az Ahlwardt-féle brochure pedig nem ad erre nézve semminemű támpontot. Tehát épenséggel nem áll, amit Stöcker képviselő mond, hogy a közvélemény megnyilatkozása kényszerítette az igazságügyi hatóságot arra, hogy az ügyet bíróság elé terelje

Munckel. Azon válaszból, melyet az igazságügy-miniszter Stöcker urnak adott, kitetszik, hogy Stöcker ur ez esetben is több ténybeli tévedés és pontatlanság hibájába esett (Nagyon jó! Nyugtalanlás jobbról), oly eredmény ez, melyen a házban kevesen csodálkoznak. (Nagyon jó! balról). Én leginkább annak örültem, hogy az igazságügyminiszter ur határozottan konstataálta, hogy igazságügyi közegeinket a népgyűlések sürgetését nem befolyásolta. (Kiáltás jobbról: sajnos!) Az ily beavatkozás a legnagyobb mértékben káros, mert oly dolgok megítéléséről van szó, amikhez népgyűlések — vezetőkiket is hozzáértve — nem értenek. Egész más az, bizonyos dolgokat kritika tárgyává tenni és más olyan dolgokba avatkozni, amikhez nem értenek. A Buschoff-féle eset részéről már remélhetőleg befejeztetett; és elvárom, hogy Stöcker ur szavainak ura marad és ezentul ugyneve-

zett rituális gyilkosságról szó sem lesz. Ha Stöcker ur panaszkodik, hogy a történelem a Schelling miniszteriumot zsidó-miniszteriumként fogja említeni, ugy esalódik. Igazságszolgáltatásunk csak azt a munkát végzi, a mit az alkotmány és törvények parancsolnak neki. Stöcker ur és azok, kik vele egy huron pendülnek, azt képzelik, ha a zsidókon jogtalanságot nem követünk el, akkor ők már jogot nyertek. (Nagyon jó! balról.) Nem arról van szó, hogy a zsidók előnyben részesüljenek, csak arról, hogy vissza nem szoríttatnak. Különös, ha zsidó tettes áll gyanu alatt, bűnössége már a priori be van bizonyítva, de hát Istennek csak a népgyűléseken, hol Stöcker ur tart beszédeket, (Derűlség) és ha aztán valamelyik zsidó csakugyan bűnös, hát az nem csupán egymaga, de bűnös vele valamennyi zsidó. Ugyan hova lenne a világ, ha mindazért, mit Stöcker ur beszél, az egész kereszténységet vonnák felelősségre? (Nagy derűlség.) Az valósággal borzasztó lenne! (Derűlség) Ha csakugyan akad egy bűnösnek, — hisz zsidók közt is kerül vétkes, vajjon büntárs-e valamennyi zsidó? — A bűnügyi statisztika kimutatta, hogy a zsidók aránylag kevésbé hajolnak a bűncselekményekre, mint a keresztények, és ha esőd stb. vétségekben a zsidókra nagyobb szám esik, ennek egyszerű oka az, hogy a zsidók a kereskedő osztályban nagyobb mennyiségben vannak képviselve. Rickert ur joggal mondotta: a mivel kevésbé takargatva a zsidókat vádoljuk, ugyanazzal terhelik Chinában a keresztényeket és az itteni antiszemita urak ugyanazon szerepet játsznak benne mint a chinaiak Ázsiában (Derűlség balról), akikkel jóformán ugyanazon niveauun is állanak. (Nagy tetszés minden oldalról).

Képviselők nyilatkozatai.

A recipiálási mozgalom országgyűlési támaszai egyre szaporodnak. A minapi számunkban közölték óta ismét több képviselő nyilatkozatáról hozhatunk hírt s egyik-másik hitközségben olyan határozatokat hoznak, melyeket a választott törvényhozók részéről remélhetőleg újabb örvendetes kijelentések fognak követni.

Az e héten jelentett képviselői nyilatkozatok a következők:

Reiter János dr. (n. p.), a magyaróvári kerület képviselője előtt a mosonyi izr. járás község Stadler Jakab h. elnök vezetése alatt f. hó 16-án tisztelgett. Ez alkalommal, mint nekünk írják, a képviselő ur készségesen kijelentette, hogy a receptió kérdésében annak idején a jogegyenlőség elve szerint latba fogja vetni támogatását.

Szluha István (függ. és 48-as) a paksi kerület orsz. képviselője, ki a receptió mellett már előbb is nyilatkozott, a héten ismételte kijelentését. A duna-földvári hitközség f. hó 14-én küldöttségileg kereste fel s ez alkalommal dr. Pinkusfeld főrabbi, a küldöttség szónoka kérelmére Szluha István közölte a küldöttséggel, hogy a zsidó felekezlet egyenjogusításának törvénybe íglatásához feltétlenül hozzájárul.

Barcsay Kálmán (sz. e. p.) a dévai kerület képviselője az ottani hitközségnek m. hó 31-ikén előtte tisztelgett küldöttsége előtt **W e z e l-D i ó s i S á m u e l**-nek a küldöttség szónokának beszédére adott válaszában megígérte, hogy a zsidó felekezet egyenjogusításának szószólója lesz.

B. S.

Szabó Imre (sz. e. p.) a veszprémi kerület képviselője, mint velünk közlik, programbeszédjében minden fentartás nélkül megígérte, hogy a zsidó vallás recipiálását támogatni fogja.

B. F.

Klobusitzky János (sz. e. p.) az aranyosmaróthi kerület képviselője — mint lapunknak írják — f. hó 10-én választói között időzött. Az ottani hitközség már korábban elhatározta, hogy a receptio támogatására küldöttségileg fogja felkérni; a képviselő azonban megelőzte a szándék kivitelét és **M i t t e l m a n n L i p ó t o t** személyesen felkeresvén, arra kérte, hogy tudassa a község tagjaival, miszerint, mint a tiszta szabadelvűség tántoríthatlan hive, a zsidó vallás egyenjogusítási mozgalmát helyesli és annak diadala juttatásán tőle telhetőleg fáradozni fog.

S. I.

Majthényi Istvánt (függ. és 48-as) a váci kerület képviselőjét az aszói hitközség f. hó 11-ikén küldöttségileg üdvözölte **V e r ő c z é n**. Szónokuk **S c h r e i b e r J ó z s e f** ez alkalmat felhasználva egyszersmind arra kérte a képviselőt, hogy a zsidó felekezet egyenjogusítására vonatkozó nézetét legyen szives közölni. **Majthényi** a kérelemnek szívesen tett eleget és elmondta, hogy a felekezetek közt való teljes jogegyenlőség pártjának egyik főelve lévén, ő az elsők között lesz, akik a zsidó vallás egyenjogusításának törvénybe iktatását elősegíteni fogják.

S.

Chernel Gyula (függ. és 48-as) a nagyatádi kerület képviselője, mint nekünk írják, kijelentette, hogy bár 8 évvel ezelőtt antiszemita programmal lépett fel, ma kiforrott gondolkodással a vallások jogegyenlősége mellett fog állást foglalni, s mint ilyen a zsidó hitbeliek törekvését is elő fogja mozdítani.

H. L.

Meszlényi Lajos (függ. és 48-as) a csákvári kerület képviselője választói előtt hangsúlyozta, hogy hive a vallás egyenlőségnek és ez okból a zsidó felekezet egyenjogusítását készséggel mozdítja elő.

Terényi Lajos (sz. e. p.) a gyulai kerület képviselője, mint nekünk írják, a napokban meglátogatta **L e d e r e r L a j o s t**, a gyulai hitközség elnökét s társalgás közben kijelentette, hogy a zsidó felekezet egyenjogusítása iránt a képviselőházhoz benyújtandó kérvényt kész örömmel fogja támogatni.

—y.

*

A jelenlegi nyilatkozatokkal 75-re emelkedett azon képviselők száma, kik tudunkkal a folyó hó 20-ikára egybehitt országgyűlésen felekezetünk egyenjogusításának szószólói lesznek. Pártszínezet szerint e képviselők közt van 45 szabadelvű, 13 nemzeti, 14 függ. és 48-as, 48-as párti 2 és 1 pártönkivüli.

A vidék és a receptio.

A lefolyt héten a következő tudósításokat vettük:

Szegedről írják lapunknak a következőket: Az itteni hitközség várhelyi **R ó s a I z s ó** dr. elnöklete alatt f. hó 15-én tartott képviselőtestületi közgyűlésen tárgyalás alá vette a budapesti végrehajtóbizottság körlevelét és egyhangulag a következő határozatot hozta: 1) a zsidó felekezet egyenjogusítása érdekében f. évi január hó 6-án Budapesten tartott értekezlet által indított mozgalmat örömmel üdvözli; 2) a körlevélben kifejtett eszméket magáévá teszi, azokat minden kitelhető módon támogatja; 3) az egyenjogusítás törvénybeiktatását a képviselőháznál kérvényezni és ennek támogatására Szeged város országgyűlési képviselőit felkérni fogja. Ezekből kifolyólag a képviselőtestület a továbbiak teljesítésével és a budapesti végrehajtóbizottság működésének támogatásával az előljárást megbizta. A határozatról a fővárosi végrehajtóbizottság elnöke utján nyert értesítést.

W. Zs.

*

Hódmezővásárhelyen — mint lapunkkal közlik — az ottani hitközség f. hó 7-iki közgyűlésén **B e r e g i L a j o s** h. elnök elnöklete alatt elhatározta, hogy a recipiálási mozgalmat örömmel üdvözli s ahhoz nemcsak szívvvel lélekkel hozzájárul, hanem az országgyűléshez e tárgyban beterjesztendő kérvényt is kész aláírni. A közgyűlés továbbá határozatilag kimondta, hogy a budapesti végrehajtó bizottság felkérendő, miszerint a mozgalom sikeressé tétele céljából odahatni szíveskedjék, hogy a vidéken lakó zsidóság ne csak a kérvény aláírására vélessék igénybe, hanem az ügy tovább fejlesztésébe s a módok megállapításába is bevonassék.

*

Szarvason — mint velünk tudatják — a zsidó vallás egyenjogusítása tárgyában a hitközség tanácstermében f. hó 14-én értekezletet tartottak. A gyűlés egybehívója, **S z e m z ő G y u l a** dr. h. elnök jelentette, hogy az értekezletre meghívta a helybeli és öcsödi orthodox hitközségeket, valamint a szentandrászi imágyesületet is; örömmel konstatálja, hogy a szentandrásziak szép számmal jelentek meg, és sajnálkozását fejezte ki a fölött, hogy a helybeli orthodoxok — mint magán uton értesült — a gyűlésről távol fognak maradni. Ezután az értekezlet megalakult s elnökévé a gyűlés egybehívóját, jegyzőjévé pedig **S c h w i t z e r J a k a b** szentandrászi lakost választotta meg. Erre a fővárosi végrehajtóbizottság levele került felolvasásra s **S z e m z ő G y u l a** dr. ismertette a vallási egyenjogusítás lényegét, előnyeit s tudatta, hogy **C s á k y I s t v á n** gr. a kerület képviselője (mint ezt már jelentettük) megígérte a kérvény támogatását. Az értekezlet ezután egyhangulag elhatározta, hogy a fővárosban iniál

mozgalmat magáévé téve, a kérvényt kész örömmel fogja aláírni s erről a budapesti végrehajtóbizottságot jegyzőkönyvi kivonatban értesíti. Kácsér Vilmos indítványára végül a további teendők végzésére Szemző Gyula dr. elnöklete alatt bizottságot küldött ki, melynek tagjai Schneer Hermann (Szent-András), Reichardt Markus rabbi, Kácsér Vilmos, Huszerl Lipót, Schwitzer Jakab (Szent-András) és Kohn Ignác. S. B.

Pozsonyból írják lapunknak a következőket: A budapesti végrehajtóbizottság körlevele folytán és különösen Fischer Jakab dr. orsz. kórházi főorvos közbenjárására Fischer József hitk. elnök a felekezet egyenjogusítási mozgalma érdekében f. hó 15-ére értekezletet hívott össze. A népes értekezlet lelkesedéssel és egyhangulag elhatározta, hogy a recipiálási főrekvéseket a magáévé teszi, az országgyűlés elé terjesztendő kérvényt örömteljes készséggel alá fogja írni, és azon lesz, hogy a szent ügynek a helybeli zsidóvallásu polgárság minél tágasabb körét megnyerje.

Ó-Gyalláról írják lapunknak, hogy f. hó 14-én az ottani hitközség rendkívüli közgyűlést tartott a recipiálási mozgalom érdekében. A felekezeti egyenjogusítás előnyeit Deutsch Ignác rabbi fejtegette sok megyőző erővel, mely után a közgyűlés a következő határozatot hozta: »Az ó-gyallai izr. statusquo hitközség a zsidó vallás egyenjogusítása tárgyában megindult mozgalomhoz a legnagyobb örömmel egyhangulag csatlakozik.« A további teendők végzésére ugyanez alkalommal Fothi Sámuel dr. ügyvéd, Steiner Mihály, Fischer Dávid és Holländer Aron tagokból álló bizottságot választottak. H. A.

Gyulafehérvárról a következő tudósítást kaptuk: Az itteni hitközség f. hó 14-iki rendes közgyűlésén foglalkozott a zsidó felekezet egyenjogusítására irányuló mozgalommal. A fővárosi végrehajtó bizottság atiratójáról a választmány megbízásából Mayer Ödön dr. referált s előterjesztette a csatlakozási indítványt. Deutsch dr., Gál dr., Fischer Sándor főrabbi Körner József Mendel Manó pártoló felszólalásai után a közgyűlés elhatározta, hogy az országos mozgalomhoz csatlakozik s ezen egyhangu határozataról a budapesti végrehajtó bizottságot jegyzőkönyvi kivonatban azzal értesíti, hogy a vele való érintkezés fentartására és a teendők előkészítésére Mayer Ödön dr., Gál Béla dr., Mendel Manó, Deutsch Mór dr., Fischer főrabbiából álló 5 tagu bizottságot küldött ki.

Bözöd-Ujfaluról a zsidóvá lett szombatos hitközségből a következő értesítést kaptuk: A zsidó fele-

kezet egyenjogusítása tárgyában az itteni *orth* izr. hitközség január hó 31-én teljes gyűlést tartott, melyen igen számosan vettek részt. Miután a hitközségi elnök Kovács Mendel a gyűlés vezetését Hirsch Izák, rabbijelöltnek ajánlotta fel, ez felolvasta a fővárosi végrehajtó-bizottság körlevelét és 3 pontból álló indítványt terjesztett elő. Ennek folytán a gyűlés nagy lelkesedéssel egyhangulag kimondta, hogy csatlakozik a felekezet egyenjogusítására irányuló mozgalomhoz, a vonatkozó kérvényt aláírja és a mozgalom megindítóinak jegyzőkönyvileg *háls* köszönetet szavaz. — Érdekes, hogy a határozatokat a gyűlés jegyzőkönyvébe *indokolva* és a következő sorok kíséretében iktatták: »Kívánjuk, hogy a ki Izrael népét eddig is vezérelte és fentartotta, ezen üdvös mozgalom sikerének kivívásában is segítse meg.« — A gyűlés lefolyásáról a budapesti végrehajtó bizottságot jegyzőkönyvileg értesítették.

Somogy-Nagy-Bajomból írják lapunknak, hogy az ottani anyakönyvkerületi hitközség, Böhm Ignác h. elnök, Menczer Lipót alelnök, Schön Jakab dr. sib. aláírásával ellátott átiratban értesítette a fővárosi végrehajtó bizottságot, miszerint üdvözlő a zsidó felekezet egyenjogusítása iránt megindított mozgalmat, ahhoz szívvél-lelékkel hozzájárul, e tárgyban a képviselőházhoz benyújtandó kérvény aláírását szent kötelességének ismeri és a mozgalom kezdeményezőinek köszönetet és bizalmat szavaz.

S. I.

Dévaról a következő tudósítást kaptuk: A zsidó hitfelekezet recepciója érdekében a dévai izr. hitközség január hó 31-én igen látogatott értekezletet tartott. Glück József h. elnök a gyűlés megnyitása után felolvastatta a mozgalom ügyében érkezett átiratokat; utánna Wézel Diósi Sámuel főrabbi magyar és Werner Ignác német nyelven ismertették a zsidó felekezet jelenlegi közjogi helyzetének vizsás voltát. A tetszéssel fogadott beszédek után az értekezlet egyhangulag kimondta, hogy az országos mozgalomhoz csatlakozik és a kerület megválasztott képviselőjét küldöttségileg kéri fel, hogy a zsidó vallás egyenjogusításának az országgyűlésen szószólója legyen.

B. S.

Czepléden — mint minket értesitenek — Váradi Dávid hitk. elnök január hó 30-ikára külön gyűlést hitt össze, hogy az egyenjogusítási mozgalom nyilvánosság elé való lépése alkalmával már kifejezésre juttatott csatlakozást határozatilag is kimondják. A gyűlés egyhangulag el is határozta, hogy a mozgalmat a magáévé teszi, a felekezeti egyenjogusítás elnyerésére irányuló kérvényt készséggel aláírja és a budapesti végrehajtóbizottságnak köszönetet és

elismerést szavaz. Az erről szóló átiratot az egész előljáróság és képviselőtestület aláírta.

*

Alsó-Lendváról közlik lapunkkal, hogy a receptió ügyében az ottani hitközség f. hó 4-ikén Polák Lázár h. elnök vezetése alatt rendkívüli közgyűlést tartott. A teljes számmal összegyűlt hitközségi tagok ez alkalommal elhatározták, hogy a zsidó felekezet egyenjogúsítása érdekében initiált mozgalmat a magukévá teszik, a kívánalomhoz képest minden célravezető intézkedéshez készek hozzájárulni s egyelőre az országgyűléshez terjesztendő kérvény aláírására vállalkoznak.

*

Nagybárádról írják nekünk a következőket: Az itteni orthodox hitközség Mandl Albert h. elnök vezetése alatt f. hó 10-iki közgyűlésen foglalkozott a zsidó vallás egyenjogúsításának kérdésével. Az élénk eszmecsere után a közgyűlés az ügy méltóságának megfelelő lelkesedéssel kimondta, hogy »egyhangulag csatlakozik azon mozgalomhoz, melynek magasztos célját — az elnyomatásunk korszakának maradványaként még a mai napig is fennálló türhetlen állapotnak megszüntetése és a zsidóságnak a többi magyar polgárokkal vallás tekintetében is egyenlő jogokkal való felruházása képezi«. H. J.

*

Kőszegen — mint lapunknak jelentik — a hitközség január hó 31-ikén foglalt állást a receptió ügyében. Popper Ignác h. elnök ajánlatára egyhangulag meghozta a közgyűlés a határozatot, hogy az országos mozgalomhoz csatlakozik, az országgyűléshez benyújtandó kérvényt aláírja és a budapesti végrehajtóbizottság határozataihoz készséggel hozzájárul.

*

Varannóról írják nekünk a következőket: Az itteni orth. hitközség elnöke, Landesmann Mór a receptionalis mozgalomhoz való csatlakozás érdekében választmányi gyűlést hitt össze, s indítványozta, hogy az eddig már is szép számmal csatlakozott orthodox hitközségek példáját követve, a varannói orth. hitközség is tegye magáévá a receptionalis mozgalmat. A választmány azonban nem tartotta szükségesnek, hogy a csatlakozás határozatilag is kimondassék, miután már előzőleg a hitközségi tagok színe-java nevében a mozgalmat vezető fővárosi végrehajtóbizottság úgy is üdvözlötte s a varannói hitközség, mint a mozgalom híve szerepel a lapokban.

*

Zala-Egerszegen — mint lapunkkal közlik — az ottani hitközség Fischer László h. elnök elnöklete alatt január hó 31-ikén tanácskozott a receptionalis mozgalom fölött. A gyűlés a megpendített eszme üdvözlése mellett egyhangulag kimondta, hogy a köz-

ség a zsidó felekezet egyenjogúsítása érdekében teendő minden intézkedéshez hozzájárul s felhatalmazza a hitk. elnököt, hogy az országgyűléshez benyújtandó kérvényt nevében aláírja.

*

Ujverbászról a következőkről értesítik lapunkat: Az ó- és ujverbászi status quo hitközség január hó 24-iki teljes gyűlésén egyhangulag elhatározta, hogy örömmel üdvözlí a zsidó felekezet egyenjogúsítása érdekében megindult mozgalmat, ahhoz lelkesülten csatlakozik, bizalmat és köszönetet szavaz az eszme kezdeményezőinek s az országgyűlés elé terjesztendő kérvényt kész lesz aláírni.

*

Keszthelyről írják nekünk a következőket: Az itteni hitközség Mandl Pál h. elnök elnöklete alatt a zsidó vallás egyenjogúsítása érdekében január hó 31-ikén közgyűlést tartott. A nagyszámmal egybegyűlteket egyhangulag elhatározták, hogy a keszthelyi hitközség örömmel üdvözlí a kezdeményezett mozgalmat, azt magáévá tévén, hathatósan támogatni és a kérvényt aláírni kész. A mozgalom támogatására szükséges teendők végzésére és a fővárosi végrehajtóbizottsággal való érintkezés céljából Mandl Pál elnöklete alatt bizottságot küldtek ki, melynek tagjai Hoffmann Soma, Pető Vilmos, Neumark Béla dr. és Schwarcz Zsigmond dr. A határozatról a fővárosi végrehajtóbizottság átirati értesítést nyert.

*

Szepes-Váralján — mint nekünk onnan írják — az orth. hitközség f. hó 7-én tartott gyűlésén Maibaum Miksa hitk. elnök indítványára egyhangulag elhatározta, hogy a felekezetünk egyenjogúsítása érdekében megindított mozgalomhoz csatlakozik, az országgyűlés elé terjesztendő memorandumot aláírja és erről a fővárosi végrehajtóbizottságot értesíti.

*

Békés-Csabán — mint velünk közlik — az ottani status quo hitközség január hó 31-iki képviselőtestületi gyűlésén tette magáévá a zsidó felekezet egyenjogúsítására irányuló mozgalmat s elhatározta, hogy az országgyűlés elé terjesztendő kérvényi készséggel aláírja.

*

Kajászó-Szent-Péterről közlik velünk, hogy az ottani anyakönyvi kerület előljárósága Krausz Mór h. elnök elnöklete alatt elhatározta, miszerint örömmel csatlakozik a recipiálási mozgalomhoz, az igazságos ügy sikere érdekében fogathatba veendő minden törvényes eszközt helyesel s ahhoz a maga részéről hozzá járulni kész.

*

Abonyról írják nekünk: A zsidó felekezet egyenjogúsítása tárgyában ez itteni hitközség Weisz

Adolf hitközségi elnök vezetése alatt f. hó 7-én képviselőtestületi gyűlést tartott, melyen elnöki indítványra a hitközségi képviselőlet egyhangulag határozatiag kimondta, hogy az abonyi izr. hitközség a mozgalomhoz, s az érdekében teendő lépésekhez minden tekintetben csatlakozik, e határozatáról pedig a budapesti végrehajtó bizottságot jegyzőkönyvi kivonatban értesíti.

Verebélyről írják nekünk a következőket: Az itteni orth. hitközség január hó 24-ikén a zsidó felekezet törvényes egyenjogúsítása érdekében közgyűlést tartott. A nagy számmal egybegyűlteket Ehrenreich József h. elnök üdvözölte s röviden válaszolva a tanácskozás célját, felhívta a jegyzőt hogy a fővárosi végrehajtó bizottság körlevelét olvassa fel Ennek megtörténte után a gyűlés egyhangulag a következő határozatot hozta: »A verebélyi orth. hitközség kész örömmel üdvözli az országszerte is lelkesedéssel fogadott mozgalmat és egyhangulag hozzájárulván a receptúra irányuló törekvésekhez, kijelenti, miszerint hitfelekezetünk egyenjogúsításának kérdésében minden célravezető lépés megtevésére, valamint a mozgalom keresztülvitelénél szükséges közbenjárásra mindenkor kész.« E határozatról a fővárosi végrehajtó bizottságot jegyzőkönyvi kivonatban értesítették.

Tatáról közlik velünk, hogy a tata és tóvárosi ker. hitközség Kellner Jakab h. elnök vezetése alatt f. hó 11-én tartott képviselőtestületi közgyűlésén foglalkozott a budapesti végrehajtó bizottság körlevelével. A közgyűlés egyhangulag a következő határozatot hozta: »A zsidó vallás egyenjogúsítása érdekében megindított országos mozgalmat a tatai és tóvárosi izr. ker. hitközség helyesli és miután azt időszerűnek tartja, ahhoz csatlakozik, annak érdekében a képviselőházhoz benyújtandó kérvényt annak idején alá fogja írni.« A határozatról a budapesti végrehajtó bizottság értesítette.

Battonyáról közlik lapunkkal, hogy Fischer Zoltán ker. h. elnök elnöklété alatt az ottani anya-hitközség f. hó 7-én a receptió ügyében közgyűlést tartott. Örömmel és lelkesedéssel kimondták az egybegyűlteket, hogy a község a megindított mozgalomhoz csatlakozik, a fővárosi végrehajtó bizottságot kész mindenben támogatni és az országgyűléshez benyújtandó kérvényt aláírja. A mozgalmat vezető végrehajtó bizottságnak jegyzőkönyvi köszönetet szavaztak.

Bátaszéken — mint nekünk onnan írják — a hitközség képviselőtestülete Pollák Ármin h. elnök vezetésével f. hó 7-én foglalkozott a budapesti végrehajtó bizottság körlevelével. A képviselőtestületi

gyűlés e körlevélben kifejtett álláspontot a magáévá tette, osztatlan örömmel elhatározta a mozgalomhoz való csatlakozást és annak támogatását.

Békésről írják lapunknak, hogy Schwartz-Samu hitk. elnök a receptionális mozgalomhoz való csatlakozás céljából közgyűlést hitt össze, mely a budapesti végrehajtó bizottság álláspontját a magáévá tette s elhatározta, hogy a mozgalom támogatását kötelességének ismeri.

Kurticsról a következőket írják nekünk: A budapesti végrehajtó bizottság körlevele folytán január hó 31-én a hitközség rendkívüli közgyűlést tartott, melyen Willág Mór h. elnök rövid fejtegetése után elhatározták, hogy a recipiálási mozgalomhoz csatlakoznak és az országgyűlés elé terjesztendő kérvényt készséggel alá fogják írni.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése február hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztatásuk előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váczikörut 23. sz.

Hazai hírek.

— **25 rabbi.** A négy ifju rabbi-val, kiket az országos rabbiképző intézet folyó hó 19-én bocsájtott el nagy ünnepélyesen, immár 25-re rug a papok száma, kik ez intézetben 16 évi fennállása óta kiképzettetésüket nyerték. A 25 közül 18-an magyarszági községekben működnek, még pedig: dr. Neumann Ede Nagykanizsán, dr. Fischer Gyula Győrött, dr. Herzog Manó Kaposvárott, dr. Bárány József Kecskeméten, dr. Steinberz Jakab Székesfehérvárott, dr. Feldmann József Czeglédén, dr. Schwarcz Miksa Egerben, dr. Rosenstein Mór Nagy-Kiskindán, dr. Kohn Ármin Szigetvárott, dr. Vajda Béla Abonyban, dr. Kecskeméti Lipót Nagyváradon, dr. Flesch Ármin Mohácson, dr. Rosenberg Ede Ó-Kanizsán, dr. Klein József Marczalin, dr. Nádas Gyula Simándon, dr. Eisler Mátyás Kolozsvárott, dr. Kohlbaach Bertalan Temesvárott (Gyárvaros) és dr. Ungár Simon (egyike a most elbocsájtottaknak) Szegzárdon; ketten külföldi rabbik: dr. Ziegler Gyula Karlsbadban és dr. Elsass Bernát Königbergben (Szilézia); ketten mint tanárok működnek: dr. Blau Lajos, mint a szeminárium alsó tan-

folyamának talmudtanára és dr. *Schreiner* Márton mint az országos izr. tanítóképző intézet héber tanára; háromnak (a most elbocsájtottak közül) egyelőre nincs állása, a mi azonban soká alig tarthat, a mennyiben tudunkkal számos község (Szombathely, Veszprém, Tapolca, Kula, Nagy-Szombat, Csurgó és mások) rabbik nélkül vannak. A magyar szemináriumban végezték még részben tanulmányaikat dr. *Spira* Salamon losonczy, dr. *Hoffmann* Emil reichenbergi (Csehország) és dr. *Kelemen* Adolf nagyatádi rabbik. Folyó év június havában ismét négy rabbi fogja az intézetet elhagyni. A 18 magyarországi község közül, hol már szemináriumból kikerült rabbik működnek, tizenkettő *egységes* község, hatban (Győrött, Székesfehérvárott, Egerben, Nagyváradon, Kolozsvárott, Temesvárott) a község mellett, melynek papja a szemináriumból került ki, orthodox községek is állanak fenn, azok azonban már régebben támadtak és a fiatal rabbik már ugy találták őket. — A rabbifelavatus, melyet lapunk mult heti számában jeleztünk, az általunk leírt lefolyást vette. Az intézet temploma tömve volt, — főképpen a felavatandók hozzátartozóival, barátaival, köztük számos hölgy is. A diszhelyeket elfoglalták a teljes tanári kar, az izr. országos iroda, a pesti izr. hitközség, a Chevra-Kadisa képviselői, továbbá a szegzárdi izr. hitközség küldöttsége *Leopold* Sándor, hit. elnök vezetése mellett (dr. Ungár szegzárdi rabbi tiszteletére). Az ünnepélyes aktust *Lazarus* Adolf tanár a hitközség főkantora által a szemináriumi kar közreműködése és orgonakiséret mellett előadott 110. zsoltár vezette be, mire dr. *Szidon* Adolf verseczi főrabbi, ki a vizsgálóbizottság vidéki tagjait képviselte és ki részt vett az egész héten folyt rabbivizsgákon, intő szavakat intézett az elbocsájtandó rabbikhoz, kiket szép midrasbeli czitatumok mellett hivatásuk szent voltára, nagy fontosságára figyelmeztetett. Erre dr. *Ungár* Simon saját és társai: dr. *Spira* Jakab, dr. *Weiszburg* Gyula és dr. *Feudtner* Lajos nevében megható szavakban köszönetet mondott a tanári karnak és vezérlő bizottságnak. Majd Bloch Mózes rabbi, szemináriumi elnök héber beszéd kíséretében ányujtotta tanítványainak a héber hattárakat és áldását adva mindegyikre, elbocsájtottaknak, felavatottaknak jelentette ki őket. Az ünnepélyt a kar által előadott magyar hymnus fejezte be.

— **Hitközségi élet Szegeden.** A szegedi zsidó hitközség képviselőtestülete — mint levelezőnk írja — folyó hó 15-én igen népos közgyűlést tartott. Első tárgya a receptió mozgalmában való állásfoglalás volt. (L. a vidék és a receptió cz. rovatunkat) Másik fontos lépését a községkerületi képviselők megválasztása képezte. E szerint Szeged községkerületi képviselői a következők: Czukor Ignác dr. kir. törvényszéki bíró, buziási Eisenstädter Nándor nagykereskedő, id. Gottlieb Dávid gyáros, Kulinyi Zsigmond lapszerkesztő, Lichtenberg Mór földbirtokos, Löw Innanuel dr. főrabbi, Magyar

Miksa ügyvéd, Milkó Jakab nagyiparos, Prosnitz Vilmos nagykereskedő és várhelyi Rósa Izsó dr. az ügyvédi kamara és hitk. elnöke. A közgyűlés további sorának Goldsmidt György dr. orvos indítványa kölesönzött eminens jelentőséget, ki Szeged és vidéke számára zsidó árvaház felállítását javasolta s a maga részéről, hogy annak létrejöttéhez tettel is hozzájáruljon, 3000 frtot ajánlott fel. Nemes érzéssel telt s a tárgyhoz méltó színvonalon álló beszédének hatása alatt a közgyűlés az ajánlatot egyhangulag elfogadta és elhatározta, hogy a 3000 frtot az árvaház létesüléséig alapítványként fogja kezelni, melynek kamataiból teljesen elárvult, vagy apátlan szegedi, szegény sorsu zsidó árvák eltartásáról fognak gondoskodni. Az árvaház kérdésének megoldására Rósa Izsó dr. elnöklete alatt bizottságot küldtek ki, mely folyó hó 18-án tartja első értekezletét. — A közgyűlésen felolvasták még a Weitzenfeld Zsigmond h. jegyző által összeallított évi jelentést, melyet helyesléssel és eljenzéssel fogadtak. E jelentéssel bővebben jövő számunkban fogunk foglalkozni.

— **Az országos magyar ösztöndíj egylet** javára Schreiber Ignác, bécsi lakos, a D. Schreiber & S hnc czég tagja 5 százalékos magyar papíraradékbán Schreiber Ignác és Fanni névre 2000 frtos alapítványt tett. Az alapító levél szerint az évi kamatok első sorban győri és győrszigeti és másodsorban bajai származásu pályázók ösztöndíjára fordítandók. Ezen alapítvánnyal az orsz. magy. ösztöndíj-egylet ösztöndíjainak száma 35-re emelkedett.

— **A Ferencz József-rend lovagja.** Péterffy Zsigmondot, Deesen, a szamosvölgyi vasut üzletigazgatóját, — mint nekünk írják — ő felsége a Ferencz József-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A kitüntetett, ki nem csak otthonában, de nagy környéken is közbecsülés tárgya és a deési zsidó hitközség tagja, az elismerésre jótékonyságával is részolgált, melyben a város szegényeit bőven részesíti.

— **Korbácsütés.** Tulajdonképpen rabbiválasztásról van szó — Németországban, bizonyos magyarországi urakra nézve azonban fájós korbácsütés az, mely tán mégis kinyitja a szemét azoknak, kik vakok lenni nem akarnak és felismerik, hogy a magyar zsidóság tekintélyes részének vezetése milyen kezekben van letéve. Midőn vagy egy évvel ezelőtt a nyitrai orthodox hitközség nagy szótöbbséggel dr. *Rosenfeld* Józsefet, orosházi rabhit választotta papjává, a közvetítő bizottság nem nyugodott, míg nyitrai híveit fel nem lázította, ugy, hogy a választás ellen a legveszettebb harczt indították még. Csak nem türhették, hogy »idegen hitfelekezete« papja igazhívó orthodox zsidó hitközség rabbijává legyen. Az orthodox vezetés, illetve Reich Ignác vele egyetértő, vagy naiv jámborságukban lenne megbízó, de nagyobbbrészt *megfélemlített* rabbijaival ki-mondotta volt, hogy a Reich Ignácot és az orthodox szervezeti szabályzatot el nem ismerő zsidók, »a zsidó-

ságtól elszakadt idegen hitfelekezet,» hogy tűrhetne volna hát Reich Ignác azt, hogy egy aut. orth. zsidó hitközség rabbit, válaszson, ki, mint már mondók, »idegen hitfelekezet«-nek volt a papja, ki hozzá dr. is, magyar hitszónok is! El is követtek mindent, sőt háromszor kérvényeztek a miniszternél, hogy óvja meg »hithü» hitközségüket az idegen vallásrombolóól. Egy évi hurcze-hurcza után és miután a közvetítő bizottság minden erejét, befolyását latba vetette, a csiny sikerült is. És most, ime, a német orthodoxia legszélsőbb árnyalata Halleluját zengedez, hogy ugyancsak ezt a dr. Rosenfeldet f. h. 11-ikén roppant szótöbbséggel Altona és egész Schlesvig-Holstein főrabbiává választották meg. Altona, a német orth. zsidóság mentsvára, a mainzi hyper-orthodox »Israelit« örömkítőresei közt rabbiává választ egy férfit, kit az irni olvasni alig tudó lókupeczből lett magyar orthodox pápa »a zsidóságtól elszakadt«-nak mondatott ki szavára a porbahulló szegény, szegény orthodox rabbiainkkal! Maga a vezetés, illetve Reich Ignác (a többi vagy csatlós, vagy statiszta) áldott phisikumánál fogva nem fogja érezni ezt a korbácsütést sem, de a járószalagon vezetett orth. hitközségeknek megnyílnak tán a szemei. Az a vezetés, melyet rávitt a lelkiismerete a magyar zsidóságnak olyan fel-darabolására, minőt sehol az egész világon nem tapasztalunk; az a vezetés, mely *ellenactióra* izgatja a hitközségeket, mikor a felekezet becsületéről, vallási egyenjogusításáról van szó *), az a vezetés erkölcsi korbácsütéseket meg nem érez, de vigyázzanak a vezetettek, ébredjenek idejekorán, hogy náluk is az erkölcsi érzék annyira el ne tompuljon, hogy az ilyen cselekményekből rájuk is háramló gyalázatot meg sem érzétek.

— **Ovatio.** Bloch Mózes rabbit, az orsz. rabbiképző tanári karának elnökét f. hó 19-én, miután 4 tanítványát rabbiá avatta volt, számos tisztelője és tanítványai 77-ik születés napja alkalmából igen szívélyes ovatioiban részesítették. Az üdvözlők között ott volt a rabbiképző tanári kara, vezérlo- és vizsgálóbizottsága a szegvárdi hitközség küldöttsége, a »theologiai egylet«, stb. Megkapó jelenet volt, mikor a megisztelt könyvekig megindultan azt válaszolta a neki hosszú életet kívánó tanítványainak, hogy nemcsak kívánhatják, de elő is mozdíthatják a jó kívánságot az által, ha a kijelölt uton haladva, az igaz zsidó vallásosságot és tudományt gyakorolják és teljesítik.

— **Emlékünnepély.** A magyar izr. kézmű- és földmívelési egylet bold. Schoenberg Ármán dr. volt elnöke emlékére a sip-utcai izr. elemi iskola ifjusági imatermében f. hó 21-én d. u. 5 órakor ün-

*)Ez két hitközségnél: a debreczeni és a putnoki orth. hitközségeknél sikerült is; a tarcali orth. hitközséget meg arra a harakirire birta rá, hogy miután már a receptiális mozgalomhoz közgyűlésen »örömmel és felkesedéssel csatlakozott, most kijelentse, hogy »nem érlettel jó a dolgot, most már megérlettel és kijelenti, hogy a receptiót nem akarja. — Nagy vagy te, ó lókupecz, ki lóvá tudsz tenni egész községeket!

nepélyt rendez. Ez alkalommal az egylet sok éven át volt vezetőjét Kemény Dávid titkár emlékbeszédben fogja méltatni, és a bold. arczképét is leleplezik.

— **Templomavatás.** A kőbányai izr. hitközség új imaházat építtetett, melyet f. hó 21-én délután 3 órakor fognak ünnepélyesen átadni hivatásának. Az avató beszédet Fischer Márk nagykatái rabbi fogja tartani. A felavatást este 8 órakor társasvacsora követi. — Az ünnepélyre a hitközségi választmány meghívókat küldött szét.

— **A losonczi izr. hitközség évi jelentése,** melyet hozzánk beküldtek, eleven és örvendetes hitközségi életről ad számot. A lefolyt év történetéből kiváló fontosságu az a tény, hogy az orthodox és anyahitközség egyesültek, az adminisztráció meg a rabbiság Losonczi valamennyi zsidó lakosaira nézve egygyé vált Rosenthal Tobiás Bonyhádra távozott h. rabbi helyébe Spira Salamon drt. választották meg, ki állását szeptember 21-én fogfalta el. A hitközség iskoláiba 241 tanuló járt és ezenfelül hittoktatásban, a gimnáziumban és városi polg. leányiskolában 246 növendék részesült. A jótékonyásra kellő gondot fordítottak s a hitközség élénk részt vett a felekezet külső jogviszonyainak rendezésére irányuló mozgalomban, melynek a jelentésben is meleg sorokatszentel Sternlicht Vilmos h. elnök. — A község bevételei 14.791 frt 87 krra rugtak, a kiadások 13.462 frt 48 kr. Hogy az évi mérleg 1329 frt 39 kr. fölösleggel záródott, az jó gazdálkodásról tesz tanuságot. A kiadások között az iskola 3238 frt 18 krral szerepel, s a költségvetés e tételt a folyó évre 3748 frt 30 krra emelte, amit dicséretes tényként konstatálunk; a jótékonyági kiadások 1852 forint 84 krral szerepelnek. Az 1892. évre szóló költségvetés előirányzata 12.398 frt 59 kr. A hitközségi tiszta vagyon 32944 frt 09 kr. — A község tagjainak száma 294, adófizető közülük 226. Az anyakönyvi kerületben a lefolyt évben 16 házasságot kötöttek s ugyanannyi bomlott fel, mind elhalálozás folytán, a születések száma 63 volt, közülük egyetlen sem törvénytelen, elhalálozott 39. Az erkölcsi és népesedési viszonyok tehát igen kedvezőek.

— **A szülők kegyelele.** Wodianer Fülöp és neje a napokban elhunyt József fiuk emlékére a pesti izr. fiárvaház számára 1000 frtos alapítványt tettek. A gyászoló apa ugyanez alkalomból az izr. leányárvaház és siketnémák intézetének 50—50 frtot, a magyar hírlapírók nyugdíjintézetének pedig 100 forintot adományozott.

— **Kicsoda ön?** ez volt a szavajárása egy öreg temesvári orvosnak, Ehrenfest Fülöp dr.-nak, a ki mostanában költözött el az élők sorából. Városzerte nagyra becsülték és megsüvegezték mindenfelé. De a katonás természetű öreg ur nem érte be a köszöntés viszonzásával, hanem rendesen avval fordult a meglisztelőjéhez: Kicsoda ön? Ez a sajátos-

sága, tréfás természetének a kifolyása volt. Szellemes embernek tartották, s ezért igen szívesen látták a felolvasó asztalnál is. A 82 esztendőös öreg úr még tavaly márcziusban is felolvasást tartott »az égről, a tisztító tüzről és a pokolról«. A hozzávaló anyagot a héber irodalomból vette, melynek alapos ismerője volt. Ehrenfest dr. különben nagyon érdekes alak. Loschitzban (Olmütz mellett) született, egyetemi tanulmányait Paduában végezte és Guiseppe Preves dei Bonfili bárónál nevelésködött, doktorrá Münchenben avatták 1838-ban. Orvosi gyakorlatát Slavóniában kezdte meg, s már 1842-ben, mint egy hozzánk beküldött dolgozatából látjuk, küzdött a Rosas orvos-tanár által akkor fölvetett antiszemitizmus ellen. Magyarországba 1844-ben jött, s csakhamar olyan jó magyarrá vált, hogy 1848-ban ott találjuk a szabadságharcz megvívói között. Mészáros tábornok csapatjában mint törzsorvos működött és e minőségében az Uj-Szeged mellett megsebesült Dembinszky tábornoknak ő nyújtotta az első orvosi segílyt. Arad mellett fogságba került, melyből egy jó ötlete mentette meg. Valami vendéglőben őrizték a foglyokat, mely előtt, midőn valamelyik császári tiszt fogata elbotorkált, Ehrenfest dr. kapta magát és hirtelen a kocsiába ült, beburkolózott az ülésen volt köpenyegbe s ráparancsolt a kocsisra, hogy hajts! Mikor így az örök szemén túl járt, leszállt s újra jelentkezett a magyarok táborában. II. Sándor czár uralkodása idejében Lenhossek tanár ajánlatára dr. Ehrenfestet meghitták a pétervári egyetemre — feltételül azonban az államvallás felvételét kötötték ki. Csakhogy, bárha szabadon gondolkodott és a természetbúvár szemével vizsgálta a szentírásnak nem egy helyét, — hitétől meg nem vált, sőt annak érdekében buzduult mindvégig. Mint ilyen alapítója volt a temesvár-józsefvárosi izr. nőegyletnek és a hitközségnek, mely utóbbinak hosszabb időn át elnöki tisztét is viselte. Fiai közül az egyik Mór, Temesvárt már 20 éve ügyvédkedik. Nején, kivel 49 évig élt együtt, és a kiterjedt családon kívül felekezeti és társadalmi különbség nélkül rengeteg sok jó embere gyászolja az öreg Ehrenfest dr. elhunytát. És mikor már most elközelített az élők sorából, most tudják a szegények, az ő pártfogottjai is, ki volt ő?

— **A vespémi Chevra-Kadisa** — mint lapunknak írják — *Mitzi* Dávid elnöklete alatt igen látogatott rendes év. Közgyűlést tartott. *Baum* Fulöp titkár bemutatta ez alkalommal az egylet 1891. évi működéséről szóló jelentést, melyet helyesléssel vettek tudomásul. Adatai között kiemeljük a következőket: Bevétele 1690 frt volt. Kiadások között a gyógyszeres 176 frt 39 krral, temetkezési költségek és a szűkölködők gyamolítása 19 frt 49 krral szerepelnek. Ezenfelül az egylet szép összeggel gyarapította a szegény kórház-alapot, melyre a *Chevra Pulitz* Benedek dr. indítványára folytan gyűjt. Az egyesület azonban nemcsak jótékonyt gyakorol, hanem a zsidó szellem meg-

őrzésén is fáradozik. Így pl. mult év márcziusában határozatilag kimondta, hogy olyan emlékkövet, melyen legalább az elhunyt neve és halálzási napja héber betűkkel is nincs kiírva, a temetőben felállítani nem enged. A vagyon 2961 frt 76 kr. Az egyleti alapok összege pedig 4609 frt 02 kr. A közgyűlés *Roseubal* Nándor h. elnök indítványára a Chevra előjáróságának és képviselőtestületének elismerést szavazott.

— **A szombathelyi izr. iskola építése czéljaira** f. hó 27-ikén Szombathelyt zárlkörű tánczvizigalmat rendeznek. A meghívót *Goldsmith* Vilmos dr. hitk. elnök. *Engel* Sámuel dr. iskolaszéki elnök, *Schleiffer* Ede dr. isk.-széki alelnök stb. irták alá. A bálbizottság elnöke *Marton* Ödön dr., alelnöke pedig ifj. *Feldmann* Bódog dr.

— **A pesti izr. nőegylet bálja**, melyet f. hó 21-én a vidgató termeiben fog megtartani, a szezon egyik legszebb multságának ígérkezik. Vonzerejét az is emelheti, hogy rajta kívül az idén több elite álarczos bál nem lesz. Az egylet elismert jótékonytsága és népszerű volta az oka, hogy álarczos báljára, melynek tiszta jövedelme az árvaház, árvamenhely és népkonyha javára fog esni, igen sokan készülnek, s hogy a belépti jegyek megváltásával mindenki siet.

— **Pozsonyi hírek:** Levelezőnk írja: Az e hó 7-én megtartott városi közgyűlés egyhangulag elfogadta a cong. izr. hitközség fiú és a mindkét hitközség közös leány iskolájainak fentartására vonatkozólag a Todeskó Ármín-féle alapítvány keze ösége által tett ajánlatot és a gazdasági bizottság indítványára elhatározta, hogy a Pálffy kertben az építendő áll. reáliskola és a szülészeti iskola között elterülő 450 négyszög öl szabad telket iskola építés czéljára 3000 frtert átengedi. — *Rótn* József kir. tan. tanfelügyelő az e hó 10-én tartott városi közg. bizottsági gyűlésen dícsérőleg emlékezett meg az itteni VI. oszt. orth. izr. fiú és a mindkét hitk. közös leány iskolájáról. — Az izr. népkonyha-egylet e hó 2-án tartotta meg alakulása után az első közgyűlést. Az egylet tagjai között szétosztott kimutatás adatai szerint tagsági díjakból és adományokból befolyt: 2565 frt. 53 kr. berendezés és felszerelésre kiadatott: 1035 frt. 20 kr. A népkonyha bevételei: november hó 24 december végéig 33948 eladott étjegy ára 1355 frt. 90 kr. Kiadásai: kezeles és beszerzési költségek 1444 frt. 2 kr. Az egylet tiszta vagyona, a különbözet kiegyenlítésére fordított 88 frt. 12 kr. levonásával: 1242 frt. 21 kr. — Az igazgatóság tagjai újra meg lettek választva: Elnök *Stein* Lipót dr, alelnök: *Geyduschek* Jakab, pénztárnok: *Wiener* Lajos, ellenőr: *Freund* Mór, jegyző: *Steiner* Ármín, gazda, *Weiner* Izrael, felügyelő napi biztosok: *Frey* Mór, *Lemberger* Ármín, *Schick* Mór, *Knina* Adolf, *Fischer* Zsigmond, *Duschinszky* Frigyes és *Bettelheim* H. F. — A jesián e hó 10-én fejezték be az előadásokat. A vizsga a jövő hó közepén lesz.

— **A Mária „Dorothea“ egyesület** a Lipót utca új városház társalgó termében f. hó 21-én d. e. 11 órakor rendes közgyűlést tart. Az egylet, mely a magyar művelt nők érdekeinek legnagyobb részét felkarolja, beküldte évi jelentését is, melyből kiemeljük, hogy a lefolyt évben az általa főtartott tanító-nők otthonában 6 állandó és 81 ideiglenesen ott tartózkodó élvezte az egyesület jótéteményeit. 35 munka-

kereső művelt nőnek szerzett kenyérkeresetet. Művelt magyar nők számára előadási ciklust rendezett s tagjai az országban 100-nál több helyen tartottak nyilvános felolvasásokat. Az országos jelentőségű humánus egyesületnek 73 alapító és 670 tagja van. Az évi kiadások 10,886. frt 26 kr-ra rúgtak. A 2 frt tagsági díjért az egyesület, melynek elnöke Csáky Albin grófnő, valóban sok kedvezményt nyújt.

Külföldi hírek.

— **Jótékonyág.** Rothschild Albert báró, a bécsi világház feje, 100.000 frtot adományozott egy tüdőbetegek számára Bécsben felállítandó kórház számára.

— **Az angol gyűjtések.** Angliában, még mindég igen élénken foglalkoznak az orosz zsidók számarávaló gyűjtéssel. Eddig már 85,000 font st. folyt be, mindamellett nem eszik az adakozásra irányuló agitáció. A »Russo jewish committee« elnöke, sir Goldsmid Julian, a gyűjtőbizottság elnökéhez, Cohn L. hez az angol sajtó útján nyílt levelet intézett, melyben megköszöni a bizottság munkálatait és ámbár örömmel konstatálja, hogy az adakozók valóságosan versenyre keltek egymással, mégis azon reményének ad kifejezést, hogy a gyűjtőbizottság munkálatait »mindaddig fogja folytatni, míg a brit uralom területén csak egy olyan zsidó lesz is, aki a fölhívást még nem látta és a nagy mentőmunkából ki nem vette részét.« Akik netalán azt a nézetet vetnék föl, hogy Hirsch báró nagyarányu terve fölöslegessé teszi az egyesek támogatását, azoknak sir Goldsmid a következőképpen felel meg. Az argentiniai gyarmatosítási terv szerint azok részesülnek segélyben, akiket erről hazájuk elhagyása előtt kiválasztanak, míg a »Russo jewish committee« olyanokon igyekszik segíteni, akik már elhagyták Oroszországot és új hazát és existenciát keresnek. Másrészt a Hirsch báró társasága csak olyan embereket vehet figyelembe, akik földmivelők, vagy legalább arra alkalmasak, a »Russo jewish committee« ellenben a legkülönfélébb iparüző és kézműves kivándorlókat veszi védő szárnyai alá. Arra a kérdésre, hogy az egész munka kivételére mennyi pénz kell, még hozzávetőleges választ sem lehet adni, mert ma a szükséglet nagysága még körülbelül sem állapítható meg. A »Russo jewish committee« ezenfelül nemcsak a kivándorlás szükségleteit fedezi, hanem a menekülők önállósítását is elő akarja mozdítani, amihez rengeteg pénz kell.

— **28 zsinagógát** zártak be a hatóságok, mint Odessából írják — az ottani hitközségben. Az ürügy, hogy a sok templomban nihilista terveket kovácsolnak. Az odessai hitközségben leírhatatlan a kétségbeesés.

— **A berlini anti-antisemita egyesület** első évi működéséről most ad számot s az eredményeket igen örvendetesnek konstatálja. A tagok száma egész Németországban 12,000-re rúg. Az egyesület által kiadott antisemita tükrő 50,000 példányban kelt el s az egyesület röpivei nem kevesebb mint 240,000 és más kiadvá-

nyokból déli Németországban 1,250,000 példány fogyott el. Az egyesület titkárja Gräbner lic. Berlinben, Bielefeldben, Darmstadtban, Delitzschben, Eislebenben, Hausenben, Hildesheimban, Karlsruheban, Lössachban, Magdeburgban, Marburgban, Pforzheimban és sok más helyütt népes gyülekezeti előt hirdette az egyesület törekvéseit. A hitel és gazdasági ügyekre vonatkozó czáfoló adatok beszerezésére egy külön bizottság eddig sok meglepő eredménnyel fáradozott. Baden nagyhercegségben újsora ellenes egyesületet alapítottak, melynek 252 tagja között 105 a zsidó. M. m. Frankfurtban legközelebb az igazságügyi viszonyokat szemmel tartó fiókbizottság létesül, hogy az antiszemitaknak e téren mozgó vádjaira is kellő feleletet lehessen adni. — Hogy az egyesület működése milyen kényelmetlen lehet a német népholdogítókra, mutatja az a körülmény, hogy Stöcker f. hó 9-én a porosz landtagon tájékozó dühvel támada a »zsidóvédő hadsereg«-et.

— **Egyetemi tanár.** Bucka F. dr. realgymnáziumi tanárt és a Charlottenburgi politechnikumi tanárt rendes egyetemi tanárrá nevezték ki.

— **A newyorki »hebrew technical institute«**, mely 8 évvel ezelőtt alakult, jelenleg 150 növendéke van. Az intézet évi bevételei 21,271 és kiadásai 18,551 dollárra rúgtak.

— **Az argentiniai gyarmatok főfelügyelője,** Goldsmid őrnagy — mint Londonból jelentik — f. évi márczius 10-én indul utrá, hogy Hirsch báró munkálatainak élére álljon.

— **Az M. m. frankfurti zsidó levesosztó intézet** lefolyt évi működése alatt 34,049 adag ételt osztott szét és pedig felnőtteknek 7285, gyermekeknek 12,333, átutazókna 5924, szemérmes szegényeknek 1444 betegágyasoknak télen 1313 és nyáron 5570 adagot.

— **A művész bosszuja.** Antokolszki, a híres orosz szobrász, kit párisi atelierjében a francia kritika nem rég ismert fel és azóta ünnepel, a napokban a muszka nagykövetet látta magánál vendégül. Az orosz birodalom franciaországi képviselője a száműzött művésztől a czár szobrát reclamálta: vajson kész-e már? Antokolszki, kinek sorsa ugyanaz volt, mint ezer meg ezer zsidó honfitársáé, azt válaszolta, hogy belekapott ugyan a szoborba, de el nem készítette, mert nem viszi rá a természete, hogy köbe véssé azon uralkodó mását, aki alattvalóinak kényura és millió meg millió honfitársának elnyomója. A nagykövet nagyot nézett — de egyebet nem lehetett. A dologban az a csodálatos, hogy maga a russolli francia főváros is jogosultnak tartja művész eljárását s azon a kiszivárgott híren sem, köztölt meg, hogy Antokolszky a czár megkezdte szobrát — állítólag összetörte.

— **A párisi »études ives«** a minap tartotta meg évi közgyűlését. Akonviztorium nagyterme ez alkalommal egészen megtt férfi és női hallgatóközönséggel. Az elnöki székben Oppert Jules tanár ült. A tudományos működésről V e n e s M. (ker.) báró olvasta fel az évi jelentést, a pénztári ezelésről pedig Erlanger számolt el, aki 1000 frax deficitet konstatált. Oppert n cleg hangon emlékezett meg az egyesület elhunyt tagjairól, s egyuttal bucsúvett tagtársaitól, mivel helyébe

Loeb Izidort kérte fel elnökül. Ezután Bloch tanár felolvasást tartott e czímen: »A zsidó nő a regényben és a jelenkor színházában.« Bloch aki igen széles látókörű ember, sok szellemmel és ötlettel foglalkozott e tárgygyal. A háromnegyed órát igénylő felolvasás elején beszélt a zsidó férfi és a nő irodalmi taglalásainak különbözőségeiről; a férfit a gyűlölet és előítélet igen sokszor torzvonásokban állítja elének, ellenben a nővel szemben sokkal előékenyebbek, szinte tuludvariasak az írók. Ha az ember az irodalomban valamely szép és szellemes zsidó nővel akad össze, rendszerint azt olvassa fölé: Ne tessék azt hinni, hogy ez kivétel a szabály alól, nem, bizony mind szépek és szelemesek ők stb. Ezen körülménynek a francia udvariasság adja meg a magyarázatát. Hanem azért Bloch maga is legelőbb a zsidó nők szépségéről beszélt, fejtegette, hogy a zsidó nők az olasz nagy mesterek előtt igen sűrűn szolgáltak modellül a madonna képekhez és hogy Balzac azt állította, miszerint Franciaországban olyan hölgyeket nem igen találunk, akikben a női szépségnek azon 30 tökéletessége, melyeket a perzsa versek leírnak, megtalálható volnának. És ez az író a legtökéletesebb szépséget »splendeurs et misères des courtisanes (Az udvarnak fényes és nyomorúsága) cz. darabjában mégis megtalálta — a zsidó származásu Esterben. — Az »études juives« czélja a zsidóság történetének és tudományainak ápolása. E czélból »Revue des études juives« czímen folyóiratot is ad ki, mely a lefolyt évben Jeruzsalem megvételeéről, Radocanachi munkáiról, a római gheató történetéről és a római papság térítési munkálatairól stb. közölt érdekesnél érdekesebb cikkeket.

— **Tangerből.** A londoni Rothschild Ferdinand br. egészségügyi okokból most tengeren túl jár. A múlt hó 11-ikén Tangerben szállt partra, ahol sir Smith Charles Evan britt követ fogadta. A báró tangeri időzését az ottani hitközség is felhasználta és küldötségileg tisztelgett előtte. Rothschild innen Tetuanba utazott.

— **Ha ez megfordítva volna!** Múlt évi szeptember hó 15-én, a Trierben kiállítva volt szent kabát ünneplése után egy jámbor bucsujárókból álló körmenet hazája, Ruwer felé tartott. Utközben amint a menetet zsolnárokat és ájtatos imákat énekelve haladt, két zsidó mészárossal találkozott, akik azt a nem szokatlan munkát végezték, hogy két állatot hajtottak maguk előtt s azokat, nehogy az ájtatos bucsujárók között valami kárt tegyenek, más irányba kezdték terelni. Az egyik már túl volt a menet élén, mikor a háta mögül zajt és lármát hallott. Erre megfordult és látta, amint társának a bucsujárók neki estek bottal, esernyővel. Ugyanabban a pillanatban őt is megtámadták, úgy hogy kénytelen volt futásnak eredni. De rajta, az ütlegeken kívül zászlóhegygyel olyan szurást ejtettek, mely két kabátját, mellényét és ingét átütve, mellén jelentékeny sebet ejtett. Társa azonban még rosszabbul járt, az négy hatalmas késszurást kapott, s fején ruháján csurgott a pá-

rolgó vér. — Az esetet február 5-én tárgyalta a trieri esküdtszék és a zászlóvivőt, aki az egyik mészárost megsebezte, egy havi fogságra ítélte. Az államügyész képviselője, aki nagyon sajnálkozott a fölött, hogy a többi tettetést kipuhatolni nem lehetett, 8 hónapot ajánlott. — Érdekes ez az eset különösen most, mikor a xanteni »rituális gyilkossága« foglalkoztatja a németországi közvéleményt. A xanteni gyilkosságból minden észszerű ok és alap nélkül »rituális gyilkosságok« csinálnak s elítélik miatta az egész zsidóságot, ellenben azon tettesek, kik imádkozás közben, ájtatosságot végezve, vérént ontották a két zsidónak, azért mert zsidó kiputolhatlanok és akik fölfedezhető volt, az is egy havi fogsággal bünhődik, pedig ez az a rituális vérvétel.

Fogorvos BARNÁ Budapest, IV. kerüle Váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

Ifjabb Nagel Ottó
könyvkereskedésében
Budapesten

(Museum-körut, a Nemzeti színházban)

megjelent és kapható:

Orvosi, gyógyszerészi és természet-tudományi művek.

- Trachoma-Utmutató.** A reá vonatkozó rendeletekkel. Irta **Feuer N. dr.** — **1.20**
- Vademecum Electro-homöopathia.**
Ára — — — — — **.50**
- Orvosi heti szemle.** Szerkesztik **Heltai M.** és **Flesch N. dr.** Előfizetési ár: negyed évre **2.—** fél évre **4.—**, egész évre — — — — **8.—**
- Elmebetegápolás.** Irta **Oláh dr.** Ára — **1.60**
- Szabalyrendelet a szoptatás- és dajkálásról**
Ára — — — — — **.12**
- Borszék.** Gyógyászati és nemzetgazdasági szempontból. Irta **Cseh.** — — — — — **1.20**
- Tátra Dienes.** Tájékoztató a Kárpátokban — **.35**
- Balaton.** Balatonvidéki kalauz. Kézikönyv turisták és fürdőzők számára. Irta **Sziklai János dr. J.** —
- Marillavölgy.** Magaslati gyógyhely, hidegvíz, belégzési, savó- és szőlőgyógymód-intézet — — — **.20**
- Tata-Tóváros** irásban és képben. Kalauz 29 képpel. Ára — — — — — **.60**
- Borszék** therapeutischen und nationalökonomischen Gesichtspunkte. Mit Abbildung des »Principalbrunnens« und einer Landkarte von Karl **Cseh.** **1.20**
- Wegweiser durch die ungarischen Karpathen.** Im Auftrage des ungarischen Karpathenvereins zusammengestellt von **F. Dienes.** Mit vielen Illustrationen und zwei Karten — — — **.35**

Pályázat.

A nyir-bátori izr. anyakönyvi kerületben az **anyakönyvvezetői állás** 1892. évi április hó 24-től betöltendő.

Ezen állásra csak okleveles izr. tanítók pályázhatnak, kiknek a vallás és a héber nyelvben való tanításra kellő képesítésük van és a magyar és német nyelvet teljesen bírják.

Iskola felállítása esetében köteles az anyakönyvvezető az oktatást mint főtanító vezetni.

A betöltendő állással következő illetmények járnak: **400** frt évi fizetés és az anyakönyvvezetésből eredő jövedelem, mely körülbelül **300** frt.

Pályázni kívánók felhivatnak, hogy képesítésükről, valamint koruk, családi állapotuk és eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványaikkal felszerelt kérvényeiket f. évi **márczius hó 15-ikéig** az alulírt előjárósághoz beküldeni sziveskedjenek.

Nyirbátor, 1892. február hó 8-ikán.

A nyir-bátori izr. anyahitközség előjárósága.

Pályázat.

A gyulafehérvári statusquo ante izr. hitközségben f. évi május 1-sejétől a következő állomások betöltendők:

1. Az előimádkozói állás (**שריב וקרא**), melyet csak esengő tenor hangon kívül zeneiképzettséggel is bíró pályázó foglalhat el, hogy a chorussal közreműködhessék. Az állomással évenkénti **400 frt.** szabad lakás s szokásos mellékjövedelem jár.

2. Templomiszolga (**שמע**); kinek metszőnek (**קופות שדה**) jó bassistának kell lennie, és a pénzbeszedést el kell látnia. Ezen állomással évenkénti **350 frt.** szabad lakás s a szokásos mellékjövedelem jár.

3. A szentegyleti szolgálai állomás (**חברה שמש**) Az illetőnek a kórodában is szolgálatot kell tennie; ebben a belegek ápolását ellátnia (amiért külön szabályzat szerint dijjaztatik) s végre a chorus közreműködésére is képzettséggel kell bírnia, mely állomáshoz évenkénti **300 frt** és a kóroda épületben szabad lakás van kötve.

Pályázók felkéretnek, miszerint 3 elismert rabbitól képességi bizonylatokkal (**כבלות**), ugyszintén fedhetlen magaviseletükről szóló bizonyítványokkal felszerelt kérvényeiket, a családi állapot, kor és eddigi alkalmaztatásuk kitüntetése mellett, f. évi **márczius hó 30-ikéig** az alulírt elnökséghez beküldeni sziveskedjenek.

Próbaelőadásra csak a meghívottak engedtetnek, az utiköltségek pedig csak a megválasztottnak térítletnek vissza.

Gyulafehérvár, 1892. február hó 8-án.

Az elnökség:

Duldner Ignác,
hitk. jegyző.

Jónás Adolf,
hitk. elnök.

Pályázat.

A mármaros-szigeti izr. szefard hitközségben évi **600 frt** fizetés és szokásos mellékjövedelmekkel javadalmazott **kántori állásra** ezennel pályázat nyittatik. Pályázni szándékozók felhivatnak, hogy zenei képzettségükről, eddigi működésükről, erkölcsi viseletükről, életkoruk és családi viszonyaikról szóló bizonyítványaikat f. évi **márczius hó 10-ikéig** alulírttához küldjék be.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsájtatnak; utiköltségre csak a megválasztott tartthat igényt.

Kelt M.-Szigeten, 1892. február 9-én.

Mandel János,
hitk. elnök.

Pályázat.

A szarvasi izr. hitközségnél 1892. május 1-én **350 frt** évi fizetéssel, szabad lakással, fél **שהימה** és szokásos mellékjövedelemmel javadalmazott **előimádkozói állás** betöltendő.

Kivántatik, hogy az illető korszerű előimádkozó **שהימה ובודק וקרא** és kellő jártasságú **מהל** legyen.

Magyar honosság, képzettség, eddigi működés, életkor, családi viszonyok és vallásos, erkölcsi előéletet igazoló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvények 1892. évi **márczius hó 15-ikéig** Kohn Ignátz cultus-előjáróhoz küldendők be.

Figyelmeztetnek a pályázók, hogy a próba-előadásra a meghívottakon kívül, mások semmi szín alatt nem bocsáttatnak, és csakis az állást elnyerőnek térítetnek meg az úti költségek.

Szarvas. (Békés m.) 1892. február 8.

Gluck Zsigmond, hitk. jegyző. **Dr. Szemző Gyula,** hitk. elnök.

Pályázat.

A dömsöd-dabi izr. hitközségnél (Pest m.) üresedésben levő, **260** frt évi fizetéssel, továbbá szabad lakás, két öl tűzifa, egész sechita két mézárszékben, adómentesség és a szokásos mellékjövedelemmel díjazott **kántori** állomásra ezennel pályázat hirdettetik. Az állomás f. é. május 1-én töltendő be s pályázóktól megkivántatik, hogy **שן שן** legyenek.

A szükségelt okmányokkal felszerelt kérvények, — melyekben az életkor és családtagok száma is feltüntetendő — f. évi márczius 15-ig alólírott hitközségi elöljáróságához küldendők be. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak. Utiköltség nem térítetik meg.

Könyai Ede hitk. jegyző. **Sonnenschein Lajos** hitk. elnök.

47/1892. sz.

Pályázat.

A szegedi **התק**-nál egy **שמש** állás (**ליברער**) betöltendő. Évi fizetés **600** frt. megfelelő lakás, fűtés és világítás. — Kötelek a **הברא שמש** szolgálatához tartozó teendőket végezni és a pénzbeszedést ellátni.

Pályázótól megkivántatik, hogy életkora 40 éven túl ne legyen és községekben már alkalmazva volt; a magyar nyelv bírása szóban és írásban. A kik mint **הברא שמש** működnek, előnyben részesülnek.

Kellően fölszerelt folyamodványok, melyekben családi állapot is kitüntelendő, **f. hó 29-ig** a **התק** elöljáróságához ezimezve — küldendők be. Az állás egy próbaévre töltetik be és azonnal vagy legkésőbbén folyó évi április 1-zején elfoglalandó.

Kelt Szegeden, 1882. február hó 8.

A Chebra-kadisa elöljárósága

Karlsbadi czipó-különlegességek!

KAJÁRI DEZSŐ

BUDAPEST, DOROTTYA-UTCZA 8.

Ajánlja

karlsbadi czipóraktárát

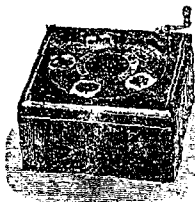
urak, nők és gyermekek részére, továbbá a legjobb téli czipók **oroszlak** posztó, és filcz czipóit, **parafa talppal** érzékeny és kényes lábakra. A legkitűnőbb **koresolya-czipóket**, valódi **vizmentes bagaria** és **halina esizmákat**, a legújabb **mikado** reggeli filcz czipók alkalmi ajándékoknak igen czélszerűek.

DOROTTYA-UTCZA 8. SZAM.

VARJU KÁROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury-tagja,

Budapest. Kerepesi-ut. 57. sz.

Egyedül jogosított készítője a szab. **üveg-oszlopzatu** hangszerczimbalomnak, mely négy nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós, pengető, hajtó és húzó hangszerek**, a melyeknél 15% engedményt takarítunk meg, ha

a 200 képpel illusztrált in gy en árjegyzéket kérjük egy levelezőlapon.

Czimbalomok részletfizetésre is kaphatók.

Kohn Arnold

gazdag sirkóraktárát

(Váczikörut 14, szemben az Andrássy-ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkó kiállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniük.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

BIEBER ANTAL
tea- és rumkereskedése
BUDAPEST,
kerepesi-ut 6. sz. a «Pannónia»
szállodával szemben,
mint kiválóan különlegességi üz-
let ajánl egyenesen importált
kinai és orosz karaván-teát
Valódi jamaikai rumot,
Cuba- és braziliai rumot,
legfinomabb faju kávékat, u. m
Ceylon-, Cuba-, Menado-, Java
Mocca-kávé, stb.

Négy 3/4 kilos csomaggal a legolcsóbb árak szerint
bérmentve.

Belföldi, kőbányai saját termésű és külföldi boro-
kat, magyar és francia cognacokat leghíresebb gyá-
rakból, likőrök, kőbányai kivíteli palackseveket, tea-sütemé-
nyeket, csokoládé francziát, Suchard stb. s sok más szük-
ségleli ezikkeket a legjobb minőségben a legolcsóbb napi
árfolyam szerint.

Arjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve

Univ. Med. Dr. **RENNER**
vizgyógyintézete
Budapest, VII., Valero-utca 4. sz.
Az intézet, (mely az 1872-iki év óta fennáll), a
Hidrotherapia minden modern eszközeivel van
ellátva. Ugyanott a természet szerinti kezelés mellett
sikerrel gyógyíthatók:

1. **A különféle hátgerincez és ideg-
bajok, Hysteria, Hypochondria, Melan-
cholia, álmatlanság, fejfájás stb.**
2. Szédülés, vértorlás, vérszegénység,
hőszám-zavarok, **nemi bajok** és **általá-
nos gyengeségek**, midőn ezek minden
egyéb szer hatásával daczolnak.
3. Gyomorbélhurut, székrekedés, a belek
renyhése, puffadtsága, hasbeli pangása stb.
4. Rheumás bajok.

Téli igen czélszerű berendezés.
Árak mérsékeltek. Prospectus kívánatra.
Beutakók és bejárók felvétetnek.
TELEFON 1049. 24-9

A Pannónia gőzmalom társaság Budapest

a szükséges husvétli lisztminőségeket

a budapesti gőzmalmok eredeti lisztszámainak megfelelőleg

a helybeli rabbinátus elnöke, főtisztelendő Brill Sámuel L. ur és tisztelendő Pollák Lipót ur

SZIGORU ELLENŐRZÉSE

mellett gyártja és szives megrendeléseket a legjutányosabb napi árak mellett fogatosít.

Czím: Pannónia gőzmalom Budapest.

SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyár részvény-társaság.

A t. cz. részvényesek az 1892. évi február 28-án Budapesten délelőtt 11 óra-
kor a magyar országos központi takarékpénztár üléstermében (IV. Deák-
Ferencz utca 7.) tartandó

XXIII. rendes közgyűlésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

- 1) Az igazgatóság jelentése.
- 2) A felügyelő bizottság mérlegének és jelentésének benyújtása.
- 3) A mérleg megállapítása és a tiszta haszon szétosztása és kilizetése fölött való határozat
meghozása. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság felmentvényének megadása.
- 4) Két igazgatósági tag választása.
- 5) Három felügyelő bizottsági tag megválasztása.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Kapunyitás előtt.

A képviselő választásoknak meglepetésekben és csalódásokban gazdag rövid időszaka a nemzet évkönyveiben vörös rajzonnal lesz jelezve. Állításunk megokolására nem utaljuk az országgyűlés megnyitása előtt az olvasót Bánffy-Hunyad és Tisza-Lök alkotmányos csetepatéira, melyeknek cselekvő és szenvedő hősei most már csakugyan nyílt homlokokkal léphetnek oda az ország közvéleménye elé, mindmegannyi Coriolánusként rámutatván a haza megmentése közepette kapott véres sebeikre; de lehetetlen, hogy a szemlélő figyelmét kikerülte volna ama fölönt gondolkodásra valló nemes verseny, mely ez idő szerint a szabadelvű eszmék hangoztatásában nyilatkozott. Az »osztrák« és »jeszuita« czimezés, melylyel a versengő pártok egymásnak kedveskedni még most az országház küszöbén sem szüntek meg, csak gyújtó anyag gyanánt szolgált, melylyel a tisztelt választó polgártársakat a paizsra emelt jelölt érdekében föltüzelné jónak tartották, — de az alkotmány helyreállítása óta nem is volt soha a szabadelvű eszméknek oly árkelete, mint a lefolyt választás mozgalmas napjai alatt. S a kik győztek, vagy buktak, valamennyien a liberalismus jele alatt győztek — vagy eszenék. Sőt szorosán véve bukást nem is idézett elő egyáltalán a szabadelvűség, mert hiszen, valamennyi párt zászlójára tüzte volt a szabadelvűséget, csak hogy a kormánypárt eme nagy hangzású és eleget ígérő jelszó mellé elégségesnek tartotta egy egyetlen felkiáltó jelt tüzni, míg a nemzeti párt nagyobb feltűnés kedvéért kettős felkiáltó jellel látta szükségesnek tizenhárom próbás liberalismusát a kellő világításba helyezni, nem is szólva a függetlenségi és negyvennyolczas pártról, melynek, szabadelvűség dolgában a radicalismus felé kellően hajolnia, három felkiáltó jelnél már kevesebbel természetesen nem érhetne be. Bukásáért tehát senki sem okozhatja azok közül, kik előtt az országház kapui hiába tárulnak ki, a jelszót, melylyel a választási harcra indultak a különféle országgyűlési pártok, hanem vagy a közjogi alap volt a botránkyó, melybe bele botlottak a választási fatum mostohái, vagy pedig a személyes rokon- vagy ellenszenv döntött a választási harc kimenetelét fölött.

Igaz, hogy más, nem kevésbé fontos kérdések és tekintetek is hozzájárultak a helyzet signaturájához, és hogy péld. a közigazgatás reformja, az ország véderéjének mikénti fejlesztése, a magyar állam közjogi viszonyainak mily módon való rendezése és szabályozása mindmegannyi határvonalul szolgált, melyek a pártállás és nézetek egymástól való távolságát jelzik, azonban a választásnak helylyel-közzel éktelen zivajjában alaphangként hallatszott ki korunk — »jövő zenéje« — a szabadelvűség. Már pedig az igazi szabadelvűség miben sem nyilatkozik meg felreérthetenebbül, mint a szellemekben és lelkekben. Mert hogy a liberalismust például az italmérségi jog beváltásában, vagy a helyi érdekű vasutak concessionalásában, vagy az államadósságok *conversion*ájában s a póthitelek megszavazásában jönne napvilágra, azt józanul senki sem fogja állíthatni; hiszen Oroszország is kiépíti vasuti hálózatát egész — Szibériáig, hogy annál sietősebben temethesse el a szabad eszmék néptelen áldozatait a szabadelvűséggel együtt; aztán »repülő« pénzügyminisztere is elég jól ért hozzá kedvező feltételek árán új pénzforrásokat nyitni, de ki fogja azért az Ural-Altai fensíkot a libe-

ralismus talajának tartani?! Hanem oly országban, ahol uralkodó és uralkodásra vágyó pártok tullicizálják egymást a közoktatás és vallásügyek, a jog és igazságszolgáltatás, a társadalmi együttműködés és váltvetett buzgolkodás terén megvalósítandó szabadelvű eszmék hangoztatásában — ott a liberalismus nem pusztán szó, nem tartalom nélküli szólam, melylyel politikai kiskorruak felett akarják a gyámokodást és járszalagolást magukhoz ragadni, illetve megtartani — hanem ott kormány és parlamenti pártok igen is komolyan oda törekcsenek, hogy a hűbéri viszonyok korszakából még visszamaradt iszapot a társadalmi élet és jelenségeinek teréről, végleg eltüntessék, hogy azon felekezett, melynek hívei hazafiság, értelmiség, munkásság, életrealitás és a közügyek előmozdítására fordított komoly törekvés tekintetében nem állanak az ország többi gyermekei mögött, a törvény keretén belül foglalják el azon helyet, mely őt ugy számának, mint qualificációjának súlya mellett méltán megilleti, hogy végre valahára megszűnjék azon észellenes viszony, mely kínai falakat emel és tart fen társadalmi körök és osztályok között azon egvedüli okból, mert nem egyformán nézik, s nem egy uton keresik a — láthatatlant.

Sokat említették a lezajlott választási küzdelmek alatt a zsidó felekezett jogegyenlőségét, ajkán hordta mindenik párt, divatczikk lett a »receptió«! Nem kétkedünk benne, hogy a felekezeti egyenjoguság, szabadelvűség eme virága — daczára annak, hogy azt a miniszterelnökünk Temesvárott oly aranyértékűnek tekintette, hogy jónak látta, róla hallgatni, — nem szorul le a napi rendről, míg az valóságga nem lesz, hogy a »receptióból« nem lesz »deceptió«, ha egyebekben a világ megcsalatni akarna is. Mert több mint hétszáz ezer lakosa ezen országnak rászolgált arra, hogy többé ne alkalmaztathassák rá a sirva is nevető költőnek, királynékné kedvenczírójának, Heine Henriknek ama jellemző mondasát: »A zsidó vallás tulajdonképen nem is vallás, hanem egy — malheur!«

Dr Klein Mór.
nagybeskeréki főrabbi.

Mire használjuk a vasárnapi munkaszünetet?

Valamint hogy hálát adunk a jóért, ugy hálát kell adnunk a rosszért, tanítják a bölcsseink: mert szerintük a bennünket ért rossz is az isteni jószág kifolyása, melyet talán pillanatra lesujtónak találhatunk, de amely valójában üdvös, vagy legalább üdvös lehet következményeiben, amennyiben megedzi és megaczelozza lelkiünket, tevékenységre serkent s a mult hibáiból, vagy a véletlen szeszélyeiből okulást meritünk.

Legrégibb időktől fogva a legújabbig a zsidóságnak egyik legfontosabb föladatát képezte az ifjuság vallászerkölesi nevelése. A jelen sem képez kivételt. Minden község, mely iskolát tart fönn, kellő figyelemben részesíti a hitoktatást, azon községek, melyek egy vagy más oknál fogva nem tartanak fönn felekezeti iskolát, fölük telhetőleg iparkodnak kötelességüknek eleget tenni.

A középiskolákat látogató ifjuságról szintén gondoskodunk. Hogy az oktatás, fájdalom nem mindenütt

áll kellő nivón, tagadhatatlan, valamint az is, hogy nem mindenütt koronázza kellő siker. Ezt érzik is az illetékes körök s úgy iparkodnak segíteni a bajon, hogy a hitoktatást intenzívebbé s okszerűbbé teszik.

Tehát lerakjuk — úgy ahogy — az elemi iskolás gyermekeknél az alapot s a középiskolás tanuló ifjúságnál szintén folytatjuk a munkát. Ez tény s nem is szándékozom tagadni. Sőt még elfojtom azon malicziózus megjegyzést is, hogy talán nem is törőd-nénk vele, ha a középiskolai tanterv meg nem követelné. Ném; megengedem, hogy ezen üdvös kényszer nélkül is megleljünk, a mi tőlünk telik.

De vajon elég-e ez?

Csak intelligensebb elmékből áll-e a zsidóság, hogy csak ennek neveléséről gondoskodunk? Csupa orvosok és ügyvédekből áll-e a zsidóság s nincsen-e kereskedői és iparos elemünk is? Vagy talán azt hisszük, hogy elég, ha megismertettük vallásunkat a műveltebbekkel s a köznépeknek nincs szüksége izrael istenének ismeretére? Mert amint elhagyják a gyermekek az elemi és polgári iskolát, két részre oszlanak. Egyik rész tovább folytatja tanulmányait a középiskolákban s ezek hitoktatásban is részesülnek; másik, s mondhatjuk nagy részük, iparos és kereskedőnek megy. Üzletbe és műhelybe lép. S e percztől kezdve teljesen magára van hagyva. Sehol sincs alkalma, hogy ismétlje a tanultakat, hogy pótolja a hiányokat, vagy hogy valami újat tanuljon. Sőt ellenkezőleg, mindent elfeled, még azt is, amit már tudott.

S így felekezetünk nagy zöme úgy nő fel, hogy alig tud imádkozni s ha valami rituáléban részt kell vennie az isteni tiszteletnél, a legnagyobb tudatianságot árulja el. A zsidóság alapelveiről alig van fogalma. Azon időben, a serdülő ifjkorban, midőn az értelemmel kezd egyesülni az érzelem, parlagon marad szíve, mert nincs, a ki ápolja a hitet. Így terjed az indifferentizmus.

Rége ez természetesen nem volt így, mert az iparos vagy kereskedő tanuló mestere vagy gazdája házában is elsajátíthatta a vallás gyakorlati részét, mert hisz gazdájától látta és gazdája erkölcsi kötelességének ismerte e tekintetben is felügyeletet gyakorolni rája. S vallásunk alapelvei? Az egész házat volt tőlük hatva! A mindennapi beszélgetésből többet tanulhatott, mint manapság... De nem akarok kesernyés lenni. Hogy mily vallási nevelésben részesülnek iparosaink és kereskedőink manapság — jól tudjuk s következményeit máris érezhetjük! A nagy zöm öntudatlanul és akaratlanul eltávolodik a zsidóságtól. S rövid idő múlva odajuthatunk, hogy felekezetünk hasonló esz egy sereghez, mely csupa — tisztekből áll s melynek közlegénysége nincs (mivel korántsem szándékozom állítani, hogy műveltebb ifju-

ságunktól valami úgyon képzett tisztek volnának) — a jelenlegi rendszer mellett.

Világos tehát, hogy ezen eddig teljesen elhagyott téren fontos teendőink vannak. Köznépek valóságos neveléséről kellőleg gondoskodnunk kell. S ez most igen meg van könnyítve a — vasárnapi munkaszünet által. A kereskedő és iparos tanulóknak vasárnap nem szabad dolgozniok. Szakítsunk el vasárnapi »mulatságaikból« egy óracskat s fordítsuk ezt hitoktatásra. Csak egy óracskat hetenkint. Lelkiismeretes oktatás és szakavatott vezetés mellett ezen óra áldásos lehet vallásunkra és felekezetünkre. S alig hihető, hogy volna oly zsidó szülő, ki ne venné szívesen s ne örvendene, ha alkalmat adunk gyermekének, hogy vallási ismereteit fölfrissítse s kiegészítse és fejlessze.

Vasárnapi hitoktatást a tanonczoknak! S ha ezt sikerrel valószínűsítettük meg, elmondhatjuk Józséffal: Ti rosszat akartatok, de Isten jóra fordította!

Dr. Nádai Gyula
simándi rabbi.

Magyar-zsidó családok.

Álom.

III.

Elbeszélés.

(1)

I.

Ott laktak a harmadik szomszédban, kosztón. A kosztadónéjük jószágos öreg asszony volt, talán távoli rokonuk is, ki úgy szerette, úgy ápolta őket, mintha csak a saját gyermekei lennének.

Mikor estende ott készültek a másnapi leczkére a nagy kerék asztalnál, melynek végén a fiu, — ki most Budapesten tanulja az orvosi tudományokat — szokott volt ülni, könyvbe, iratokba elmertülve, a jó öreg asszony csendesén könyvezett a sarokban a kopott bőrdíványon pihenve. Hogy elröpülnek az évek! A fiu ma-holnap kész, hazajön, megnősül és képzeletében már dédelgette is az unokáját...

A fiuk, a Schwarz fiuk, tanultak szorgalmasan. A nagyobbikkal együtt jártam a gymnasiumot. Szorgalmas jó diák volt Béla, mindent tanult, néha jelesre. Apja gazdag, de fősvény ember, a Schwarz-familia élő típusa: derék, becsületes, jóra való, munkás, fősvény ember mint minden Schwarz. Sokat adott a tudományra, de többet az érettségi bizonyítványra. Ez volt a vágya. Ha a fiai ezt a gradust elérték, hazavette a gazdaságba, idővel kivágott egy darabot a birtokból, megházasította s így élt aztán tovább, minden Schwarz. Mifelénk nincsen szegény Schwarz, mind egy forma az, mint a tojás.

Ez a sors várt Bélára is. Tudta.

Meg is nyugodott benne jó sokáig.

Már a hetedik osztályt jártuk, mikor, hogy hogy nem, Schwarz Bélában egyszerre vegyész-szenvedély kerekedett felül. Vegyész-szenvedély egy Schwarz Bélában!

Az apja sehogysem foghatta fel, mikor az év végével Béla azzal állott eléje, hogy ő patyikus lesz, de azért magánuton leteszi az érettségét is. Csak nehezen egyezett belé, mert drága passiónak találta.

Schwarz Béla patyikába került, szenvedélylyel dolgozott, szorgalmasan tanult, jelesen vizsgázott, kitűnő érettségét tett, s Budapestre került két éves kurzusra.

A család nem értette Bélát, sokáig én sem.

Itt Pesten láttam csak a lelkébe, mikor egy este meghívott magához. Tele volt a szobája vegyi szerekkel; a fiu gazdag ember, milliomos akart lenni egy csapásr a és felfedezésekre tört egyre.

Csak Schwarz vér volt.

Került minden társaságot, még a fiuk közt is egyre magába zárkozott, hideg ember maradt, álmának élt, ábrándjainak; gazdag és irigyelt ember vágyott lenni, vágyott Edison hírnevére, éjjeleket töltött könyvei és szereti mellett. Nappal a laboratóriumokban dolgozott. Tanára sokat tartott fölöle, társai nem értették.

Mikor elnyerte az oklevelet, már kétszer tartott akadémiái fölolvast, egyre nagyobb számban jelentek meg szakdolgozatai, külföldi lapokban is.

Atyja érette jött, még mindig nem tudott belenyugodni fia pályaválasztásába, mert a fiu egyre csak pénzt költött, sokat, a vegyszerek, tudományos könyvek sokba kerültek, s nem kereset semmit.

Rávette, hogy menjen haza s álljon be gyakorlatba. A fiu csak azon föltérel mellett volt hajlandó, ha kényelmes helyet kap, éjjelei szabadok lesznek, hogy tudományos buvárlatait folytathassa. Persze csekély fizetést húzott, de az öreg ebbe szívesen beleegyezett. A kevés is valami.

Igy került ismét vissza városába, a régi ösmerősök közé, hol nagyon dicsérték, nagyon szerették, tisztelték, imponált a tudományával. Az orvos és gyógyszerészegyletben bizottsági tag lett és lelkismeretesen eljárt a dolgaiban. Tartott felolvasásokat, melyeket megtapsoltak de nem értett meg senki.

A vidéki tudományos élet más jellegű ám, mint a fővárosi. Ott mindennel vagy nagyon hátra, vagy nagyon előre vannak. A mi városunkban mindennel hátra voltak. Schwarz Béla korán fölismerte ezt. Olyan szerencsétlenek voltak kartársainak bókjai, hogy észrevette belöle mit sem tudásukat. Nem törődött velük! Élt magának, könyveinek, álmának. Levélváltásban állott, tanáraival, számos külföldi szakemberrel, s kísérletezett egyre-egyre.

A gyógyszerertárban sokan megfordultak; Schwarz Béla alig ösmert valakit, a nőket elvből kerulte, félt a szerelemtől, az nagyon lefogná, s neki nyugalom kell, nyugalom.

Igy élt vagy egy évig,

Egy hideg deczemberi reggel boldog mosolylyal lépett a gyógyszerertárba. Arczán az átvirrasztott éj nyomait elpalástolta a lelki öröm el nem leplezhető kifejezése.

— Na, mi az Béla? — kérdé főnöke.

— Megtaláltam princípális uram, megtaláltam.

S hosszan fejtegetni kezdé előtte egy vegyi összetétel bravur elemzését. Örült a sikernek. Francia nyelven fogja feldolgozni és beküldi a francia szaklapnak. Milyen boldog lesz tanára, Lengyel Béla nagyságos ur, kinek nagy része volt a sikerben, mert ő vezette egyik levelében a helyes nyomra. Ez a fölfedezés aranyokat ér! Ujjongott.

Jó kedvvel fogott munkához. Ki-kínézt az ablakon, s uram fia! szöba állott az emberekkel is. Elcsevegett a doktorokkal, kik be-be néztek egy pohár vegyesre, s mindenkinek elfecsegte nagy sikerét. Nem egy ember megirigyelte, de mindenkéi gratulált hozzá.

A gyógyszerertárban ilyenkor volt a legyöbbs dolog. Az emberek jöttek mentek, délfelé már szép asszonyok s bevetődtek egyért-másért, hogy a sétából vigyenek is valamit.

Egy fiatal rózsás arcú leány lépett be mamájával Schwarz Béla udvariasan fogadta őket, megcsinálta a migrain-ellenes receptet, beszédbe elegyedett velük, be mutatta magát. Szép leány volt, nagyon szép leány, Schwarz Béla ezt önkénytelenül is észrevette.

Igen, észrevette.

(Folytatása köv.)

Lázár Béla.

FELEDEZETT SZIV.

Beszély a prágai ghetlóból.

(9)

Irta: AUERBACH BERNÁT.

Az öreg Korn egészen nekiérzékenyelve a következőképpen beszélt el a sorsát.

— Engem olyan kereset átka nyom, amelynek gyümöleseit — hit alatt vallhatom az egész világ szemeláttára — apám igen, de én sohasem élveztem.

Apám igen képzett és nagyratörő ember volt, de szegénysége terhei mellett mit ért a tudás, a becsvágy, a szorgalom és igyekvés! Gyermekekomban végigpróbáltam magam is, minő nehezére esik az olyan jóra való és tisztességes embernek, minő az én apám is volt, küzködni a nap nap után mind nyomasztóbb és égbekiáltóbb nyomor ellen. Lehet az ember akármily képzettségű, lenézik azt; a bölcslet bolondszamba veszik; a szegénység és szükség nyomasztó érzelmei között meg nem terem az önérzet; ámde a gazdag ember, bármily higvelejű is, eszes; előtte két rát hajlik mindenki; bárha nemtelen uton szerezte is vagyanát

szépen megsüvegelik és a vagyonos ember vétkeit olyan kicsibe veszik, minként ha a szegény ember erényeiről volna szó.

Ma jómodu ember vagyok, és mégis egészen nekikeseredem, ha eszembe jutnak szegény istenben boldogult apám szenvedései és vívódásai. Mikor már nem bírta tovább a szükségét, de becsületes akart maradni, s félt az erkölcsi elzüléstől — rászánta magát arra, amit manapság »titkos rendőri szolgálat«-nak neveznek. A »kile«-ben (község) úgy hitták, hogy »mószerer« (denunciáns). — Epillanattól fogva rettegett emberré lett, ha mindjárt nem is becsülték. sokra. Mindenki lekapta előtte a kalapját, de a társaságban és zsinagógában megvetették. Anyámat barátnői szóra sem méltatták, minket gyerekeket pajtásainktól elzavartak, hiszen attól tartottak, hogy a gyerekeknek eljár a szája az otthon történekről — a mi apánk mestersége pedig a hirhordás és árulkodás volt. A szükség te mérszatesen kiköltözött a portánkról, de anyánk többet sirt, mint azelőtt, még akkor is, mikor apánk nem hajlott vállal, hanem büszkén, fölemelt fővel, urimód öltözve, ékszerekkel megrakva, hivatali tekintélyenek tudatával bírva, távozott körünkből. Szegény korábban is halt meg az apámnál és tisztességgel tették örök nyugovóra; de apámnak, ámbár szép vagyona volt, szegényes volt a temetése, elhunytá nem is kellett részvétet.

Én idejekorán megtanultam a pénzt becsülni, de az emberek iránt mindig a legnagyobb megvetéssel és gyűlölettel viseltem, testvéreim korán elhaltak és én — lelkemre mondom — ártatlanul örökölttem azt az utót, hogy »moszerer«-nek vagyok a fia. Feleséget idegenből kellett hoznom; prágai családtól nem kaptam volna asszonyt; szerettem nagyon, életem boldog napjait egyedül a véle töltött idő képezte. Fájdalom! ez az idő is rövidre szabódott, mindössze tíz évig tartott. Egyetlen leánykám maradt utána, kit bálványoztam, mint házam őrangyalát — Róza leányom, életem angyala . . .

Az öreg fuldokló zokogásra fakadt és arezát a széke támlájának párnái közé temette.

Riszler mélyen megindulva állt fel. Csitította, hogy türtöztesse fájdalmát.

— Nem az a sziv ez, — mondá — melyről a világ beszél. Én fölfedeztem. Az érdes burok alatt nemes érzelmek ülthona van.

Gyöngé kézszorítás volt az öreg válasza. Aztán Korn is fölkel és az ifjut egy kép elé vezette, mely gyászfátyollal volt bevonva. Az öreg föllibbentette a sűrű hálózövetet.

— Látja, ez az én leányom képe, eddigelé kevés embernek mutattam meg.

Ritka szép női alak, egy valóságos angyal képe tárult fel az ifju előtt, melyet művész kéz vetett a

vászonra. Riszler alig tudott betelni a nézésével. Az öreg ismét rávonta a fátyolt.

— A milyen szép, oly nemes és képzett volt, telve jó tulajdonságokkal, erénnyel. Mégis utolérte a szerencsétlenség, az isten büntetése, az emberek átka, mit magam idéztem föl.

Megszégyenítőnek tartottam, hogy az a boldogtalan Neuer Salamon, aki bizony nagyon szegény szülők gyermeke, leányom kezét merte kérni; úgy gondoltam hogy éppenséggel nem akart megtisztelni, mikor egy »moszerer«-nek az unokáját kéri feleségül, még hogy csak a vagyon az, ami után áhítozik. Durván kiutasítottam a házból. Mikor a leányom hozzá való szerelmét megvallotta és elém rakta leveleit, melyek az ifju önzetlen, tiszta szerelméről tettek tanúságot, még akkor is ráparancsoltam és megfogadtattam véle, hogy e szerelemről mondjon le. Káprázat volt és embergyűlölség, ami belőlem szólt. — Leányom szót fogadott és hogy meghozta a legnagyobb áldozatot, hogy tüzzre vetette szerelme tanujeleit, a leveleket is, megtörtént a legborzasztóbb. Átéltam a legiszonyubb fájdalmakat, egyetlen drága leányom ott kintlódott előttem nyomorékká égvé és dühömben magamon kívül rárohantam a jelenvolt Neuerra és gyilkossággal vádoltam. — Életemben ez volt az első eset, hogy rendőrség után kiabáltam. A boldogtalan, aki oly igazán szerette leányomat, ezt annyira a lelkére vette, hogy meghibbant tőle az esze. Én vagyok az oka. — Boldoggá lehettem volna, ha az egymást szerető fiatalok egybekelésébe beleegyezem; de én ahelyett tönkretettem boldogságukat és életüket és az az én bűnhődésem, hogy valahányszor meglátom azt a fölkegyelmű Neuert, a legkeserűbb önváddal illetem magamat és kérem az istenemet, hogy mihamarább állítson ítélőszéke elé.

— Ne vádolja be önmagát, — szólt Riszler megindultan a sirásra fakadt öreghez — Őn zsidó és bizik meg reménykedik az istenben, aki intézője és edes mindnyájunk utjainak. Higyje el, miként én, aki most már szegről végre ismerem életét, sorsát, szenvedéseit, találom az ön számára mentséget, de kárhóztulá válót is, — ugya mindenható és örök igazságos isten ott a csillagok felett sem fogja önt elítélni. Csak most látom be igazán, milyen kegyetlenül és igazságtalanul jártam el, mikor ideküldtem azt a fölkegyelmű Neuert, hogy szenvedéseit földézzze. Az a mentségem, hogy szivét csak most fedeztem fel.

(Folyt. köv.)

LÖFLER fogorvos Budapest Váci-utca 25
Rendel 9—5.